

A young child with dark hair is looking over a stone ledge at a water fountain. The child's face is partially visible, showing their eyes and nose. The water is flowing from a spout on the ledge. The background is a blurred stone wall.

in-fàn-ci-a
196

REVISTA DE L'ASSOCIACIÓ
DE MESTRES ROSA SENSAT
GENER / FEBRER 2014

educar de 0 a 6 anys

Col·lecció mars

LA NANA BUNILDA MENJA MALSONS

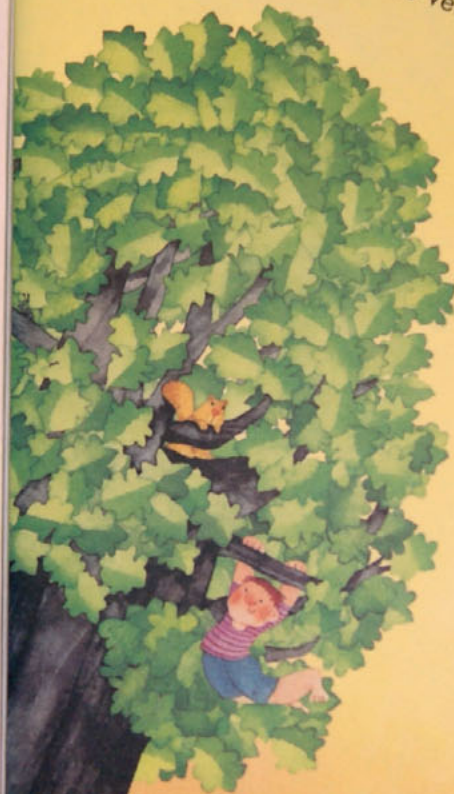
Mercè Company / Agustí Asensio

mars

EN BENET I EL SEU ROURE

Claude Levert / Carme Solé Vendrell

LA NANA BUNILDA MENJA MALSONS

Mercè Company i Agustí Asensio

És petita, rabassuda i grassona. La seva feina és menjar-se els malsons que de vegades s'escolen per les escletxes dels bells somnis. Així és la Nana Bunilda

28 pàg. PVP: 17,95 euros

EN BENET I EL SEU ROURE

Claude Levert i Carme Solé Vendrell
Versió Catalana de Miquel Desclot

En Benet tenia un amic. Un arbre. Un roure. El seu roure. L'havia conegut i començat a estimar quan l'arbre acabava de treure tota la fulla. Poderós, espès, opac de tant fullatge.

28 pàg. PVP: 17,95 euros

ROSAS
SENSAT

MAGENTA
UNIVERSAL
PRODUCTIONS

Associació de Mestres
Rosa Sensat

Magenta Universal
Productions, SCP

comandes: www.rosasensat.org

Voluntats i fets

No és la intenció d'aquest editorial deixar un regust agre dolç ni alimentar el pessimisme que vola damunt nostre i que se'ns vol imposar. Al contrari, el desig d'aquestes línies és generar més energies per resistir, perquè des de la resistència trobarem les maneres de vèncer.

La LOMCE es va aprovar definitivament el passat novembre, malgrat les protestes de tot el sector de la comunitat educativa. I creiem que d'això n'hem de parlar, tot i que ja n'hem parlat molt. Però d'altra banda, no volem deixar passar l'oportunitat de recordar que el febrer de 2014 farà 20 anys de la mort de Loris Malaguzzi. Avui més que mai, hem de fer present l'infant potent, capaç i amb cent llenguatges que ell ens va mostrar. Però sobretot l'escola democràtica plena de mestres entusiasmats, rigorosos i compromesos amb la petita infància.

I és aquí on volem aturar-nos. La LOMCE pretén destruir la democràcia a l'escola, intenta destruir algunes certeses sobre el valor i el sentit de l'educació infantil i situa de nou les escoles bressol als afores de l'educació. La invasió neoliberal i mercantilista ha fixat els seus ulls en els serveis d'atenció a la petita infància, que ha convertit en un negoci que ha de ser rendible, i ja sabem quin cost està tenint això.

Davant d'aquesta realitat, què podem fer? No podem malbaratar ni la nostra història pedagògica ni les certeses i coneixements que ens hem anat forjant, reflexionant

sobre la nostra pràctica i coneixent altres realitats. Això està a les nostres mans. Els qui han pensat i dissenyat la LOMCE no comptaven amb un petit detall: la nostra capacitat de resistir.

Però ja fa massa temps que resistim, ara cal fer un pas més. Com ens deia Hessel, ja no n'hi ha prou amb estar indignats, ara cal comprometre's.

I aquest compromís amb els infants i l'educació ens demana desobeir. Desobeir des de la nostra pràctica diària amb els infants i davant la vida. I fer-ho amb allò que no poden robar-nos: les actituds, el pensament i les idees. Els mestres i les famílies som qui podem anar construint una cultura d'infància que s'estengui a la resta de la societat, i que vagi amarant de tal manera que generi un veritable moviment social que aconsegueixi una transformació. Generar la cultura de la infància que tant defensava Loris Malaguzzi i que necessita el diàleg i participació de les famílies; mostrar el que fem i el perquè, obrir les portes de les escoles i teixir xarxes és una rica manera de desobeir. Aquesta seria una magnífica manera de retre-li un homenatge. Els mestres concebem l'educació democràtica, participativa i lliure perquè és també la societat en què volem viure. I a més, som creatius. Doncs cerquem les estratègies per fer-ho possible encara que ells creïn les seves per destruir-ho.

Si vàrem poder fer front a una dictadura no hem de tenir por de saber resistir i vèncer una llei d'educació imposada i injusta.

Sabies que...	Truffaut i la infància	Enric Vilaplana	2
Plana oberta	Reutilitzant records	Elisabet Abeyà	5
Educar de 0 a 6 anys	El treball en equip com a font de coneixement en educació	Gino Ferri	8
Bones pensades	Les caixes, un material sorprenent	Maribel Giménez i Imma Gómez	12
Escola 0-3	Espai de trobades en el temps d'acollida L'acompanyament als espais familiars	Ainhoa Ibarrola David Aparicio, Roser Boltes i Rita Camps	14 17
L'entrevista	Conversa amb Maria Antònia Font	David Altimir	20
Escola 3-6	Amb els grans em faig gran L'obra de Tàpies, la recerca dels infants	Eva Pla i Roca Escola Cooperativa El Puig	23 30
Infant i societat	Dieta tecnològica adaptada per a infants	Eduardo Vara Robles	35
El conte	Contes encadenats	Elisabet Abeyà	40
Llibres a mans	Llibre amb CD	Roser Ros	42
Informacions			44
Biblioteca	sumari		47

Truffaut i la infància

Enric Vilaplana

Jo he tingut una infantesa penosa i recordo que estava impacient per ser adult, em semblava que els adults tenen tots els drets, que poden conduir la seva vida com volen... També he de dir que tinc un mal record de la meva joventut i que no m'agrada la manera en què se sol tractar els infants. Si no hagués triat aquest ofici seria mestre (...). Sempre estem influenciats per les coses de la infantesa perquè ens retornen als nostres orígens i als orígens de la vida. L'infant inventa la vida, s'estimba, però alhora desenvolupa totes les facultats de resistència. La infantesa és el món que conec millor. Em sento millor amb un infant que amb un adult. Les persones estan massa impressionades per un paper social per ser veritablement sinceres. Només puc tenir una conversa amb elles quan parlem de cinema. Amb els infants, contràriament, puc parlar de qualsevol cosa.

François Truffaut

François Truffaut (París, 1932-1984) ha estat, sense cap dubte, una de les persones més importants del cinema europeu de la segona meitat del segle XX. La seva activitat en el camp de la cinematografia abasta pràcticament tots els àmbits de la indústria: va ser crític, guionista, director, productor, actor... És un dels membres més destacats de l'anomenada Nouvelle Vague (Chabrol, Resnais, Godard, Rohmer...) i va participar activament, amb els seus articles, a la més prestigiosa revista de cine, *Cahiers du Cinéma*.

La Nouvelle Vague (la «Nova Onada», terme inventat per la crítica periodística) va suposar una certa revolució en la concepció i el producte cinematogràfic. Es caracteritza per un acostament realista a la vida de la gent; es podria pensar en un cinema social, que apareix a França, als anys 50, després de l'experiència terrible de la Segona Guerra Mundial i de la guerra d'Algèria.

La filmografia de Truffaut és diversa respecte dels temes que tracta, però cal destacar l'interès i la sensibilitat que dedica a la infantesa i a la seva educació. Truffaut confia en la possibilitat d'una societat millor, en la rebel·lia, en la potència i en la capacitat de canvi de les noves generacions. Per això, segurament, utilitza el seu saber (saber cinematogràfic) per presentar a la societat adulta una visió genuïna de la infantesa i de l'educació.

Pocs cineastes s'han dedicat a divulgar la realitat dels infants i la seva educació com ho fa Truffaut en tres films magistrals que passarem a comentar:

Les quatre cents coups (Los cuatrocientos golpes, en versió espanyola), 1959

En la seva primera pel·lícula llarga, autobiogràfica, *Les 400 coups*, descriu l'adversitat i la llunyania del món adult que va viure ell mateix.

El context urbà que descriu tampoc propicia que l'infant protagonista tingui alguna referència amable a la qual es pugui agafar, tret de la seva pròpia rebel·lia i el refugi que troba en la lectura en solitud i unes ànsies absolutes de fugir fins a arribar al mar.

Aquest film ens fa pensar en el paper que han d'assumir les institucions educatives: la família, l'escola (en aquest cas també el reformatori) i el context social. Ens presenta una infantesa no acceptada per una societat adulta que va a la seva, de manera que les mateixes institucions educatives esdevenen més repressives que no pas encoratjadores; el dogmatisme, l'autoritarisme, el sistema escolàstic... tot aboca l'infant protagonista a fer campana, a fugir, a marginar-se.

D'alguna manera, *Les 400 coups* ens fa pensar en la complexa diferència que hi ha entre una societat tancada, doblegada a les institucions anquilosades i rígides, de dobles morals, i una societat oberta, construïda en l'esperança d'una nova vida.

L'enfant sauvage (El pequeño salvaje, en versió espanyola), 1970

Aquest film és la narració de la vida de l'infant trobat als boscos d'Aveyron, vora de Tolosa de Llenguadoc, a finals del segle XVIII i de l'esforç del doctor Itard, que va tutelar aquest infant, per a la seva socialització i instrucció. Es calcula que devia tenir dotze anys quan el van trobar.

Cal advertir, molt considerablement, el rigor expositiu de la cinta respecte a les fonts d'informació de què es nodreix; el guió segueix molt fidelment el diari del Dr. Itard, que va ser qui va acollir i educar l'infant salvatge d'Aveyron.

Podem observar aquesta fidelitat històrica tant pel que fa a les característiques de l'infant salvatge (Víctor d'Aveyron) i el seu procés d'adaptació a la

cultura, a la civilització (a *una* cultura, o *una* civilització, si voleu), com al context en què es va donar aquest fet (la França del primer terç del XIX, pletòrica de l'herència racionalista amb totes les extensions que aquest terme pot suposar), a les exploracions científiques que, arran del coneixement dels infants, es manifesten, o al paper del Dr. Itard i la seva aportació al món de l'educació (Montessori li deu molt pel que fa a l'educació sensorial).

També és molt d'agrair, a la pel·lícula, el caràcter didàctic del discurs: hom pot tenir la impressió que s'utilitza el llenguatge cinematogràfic (subtil llenguatge) per ensenyar, per donar a conèixer, un fet real la importància del qual és, també, subtil i cabdal des de molts punts de vista (antropològic, pedagògic, psicològic, cultural, polític...): l'educació d'una persona privada de qualsevol vincle social.

El Dr. Itard manifesta que el que pretén és «veure el grau d'intel·ligència d'un adolescent privat de qualsevol mena d'educació». Això ens posa davant del dilema següent: quina relació es pot establir entre el desenvolupament intel·lectual d'una criatura i la influència externa?

En aquest mateix sentit, es poden observar les característiques físiques (corporals) de l'infant en estat salvatge i els canvis que experimenta en el procés d'adaptació a un sistema de vida culturitzat. Igualment pel que fa al desenvolupament sensorial. I també a l'adquisició del judici moral.

Així, doncs, la pel·lícula ens fa pensar en el caràcter contextual i cultural del desenvolupament (o l'atròfia) dels sentits i, en general, de les facultats humanes.

Tot i que a la cinta es presenten reflexions de caràcter rousseaunià («no sé si li ha estat millor el canvi...», l'estat salvatge com a estat perfecte, lliure) hi ha una franca declaració de la importància de la cultura: no deu ser gratuït que la pel·lícula acaba amb el retorn de Víctor, després d'una fugida, tot pujant unes escales amb l'ajut de la mestressa; és una imatge prou simbòlica.

L'argent de poche (La piel dura, en versió espanyola), 1976

Aquesta pel·lícula permet analitzar diverses institucions educatives: l'escola, la família, el grup-classe, el veïnat... I també dóna peu a parlar de moltes situacions educatives que es donen en aquestes institucions: la visió de la infantesa, la diversitat, l'organització escolar, l'organització del grup, el paper dels adults... Cal considerar, però, que la intenció de la pel·lícula no és fer un estudi de les institucions sinó aproximar-se al món de la infantesa. Tanmateix, podem reflexionar sobre alguns aspectes.

Pel que fa a l'escola, se'ns presenta una escola tradicional, segregada, sòrdida pel que fa a l'edifici, al pati, al mobiliari (pupitres que miren a la pissarra), i on la relació dels infants i els adults és distant, especialment amb el director, perquè és una estructura molt jerarquizada. No hi ha un equip de mestres i intercanvien les seves opinions al pati.

Pel que fa al grup-classe, observem una distribució mobiliària rígida i una gran quantitat d'infants i joves que han de comportar-se d'acord amb unes normes de disciplina externa que provoca l'existència d'una vida clandestina entre els infants.

La metodologia emprada es basa en la memorització i està allunyada dels interessos i els coneixements dels infants. Els mestres estan revestits d'una autoritat formal i s'intueix que hi ha poc contacte amb les famílies.

Pel que fa al context familiar, el film ens presenta una diversitat de contextos. Des d'una família benestant fins a la situació desestructurada de l'infant desvalgut (barraquisme, pobresa, alcoholisme, abandó, maltractament...), passant per la responsabilitat de l'infant que té el seu pare invàlid o l'actitud pacient i comprensiva de la mare de l'infant que cau per la finestra (d'aquí el títol en castellà de la pel·lícula), tot presentant els recursos dels pares per fer creure els fills i els plantejaments que els suporten.

Pel que fa als infants, el film ens convida a reflexionar sobre molts aspectes de la seva vida: els diners, el descobriment de la sexualitat, l'enamorament, la capacitat d'imitació, l'explicació màgica del món, els valors dels infants, els valors dels adults, les situacions de perill, la necessitat de manipular dels infants petits, la seva fortalesa...

Cal parar molta atenció al discurs final del mestre: és un magnífic panegíric sobre els drets de l'infant.

Per a l'espectador adult, la idea de la infància està relacionada amb la idea de la puresa i sobretot de la innocència; rient i plorant davant de l'espectacle de la infància, la persona adulta, en realitat, s'entendria per ell mateix, per la seva innocència perduda. És per aquesta raó que, més que cap altre camp, aquí és important ser realista, i quin cosa és el realisme sinó el refús del pessimisme i de l'optimisme, de manera que la ment de l'espectador pugui prendre partit lliurement sense la influència del director.

François Truffaut (Cahiers du Cinéma)

Enric Vilaplana

Reutilitzant records

Fa dues o tres dècades, a les mestres sempre ens coneixien a les sabateries més pròximes. Hi anàvem a buscar les capsas de sabates que els clients no s'havien endut. Les folràvem acuradament amb paper de regal que havíem guardat de l'aniversari o dels Reis, els posàvem una etiqueta amb unes lletres ben boniques i allà guardàvem diferents coses de les que se solen tenir a la classe perquè, tal com deia Maria Montessori, cada cosa tingues un lloc i hi hagués un lloc per a cada cosa.

Després varen venir les capsas de plàstic, a bon preu, de totes mides i de tots colors, i fins i tot transparents, que van tan bé perquè s'hi veu l'interior i així t'estalvies de posar-hi l'etiqueta. Llavors les capsas de sabates s'apilaven amb les bosses d'escombraries, i més tard, quan es varen començar a separar els residus, anaren a parar al contenidor blau.

Les escoles es varen omplir de safates de colors, de pots de plàstic, de materials fets expressament per aprendre a comptar, de joguines boniques...

Però, no n'eren també, de boniques, aquelles pinyes que trobàvem pel bosc, aquells botons que separàvem d'una jaqueta vella, aquells cigrons dins un pot de vidre que utilitzàvem per comptar, aquells taps de suro que utilitzàvem per imprimir...?

Vivim una crisi econòmica important i al mateix temps ens trobem immersos en una societat consumista que ens fa usar i tirar els objectes a gran velocitat. Aquesta és una contradicció que també es manifesta a les escoles.

Elisabet Abeyà

I és que abans tot ho guardàvem: els elàstics per si havíem de fer un paquet, les fotografies boniques de les revistes per retallar i enganxar, els segells usats per jugar a escriure cartes, els pots de refresc per posar-hi els llapis, els bocinets de corda o de cordill, les restes de llana, els retalls de roba, una tassa esquerdada per sembrar-hi una planta, els albons per fer-ne molinets a la primavera, les radiografies per aprendre com són els ossos, els retoladors gastats per fer-ne pintura, la roba vella per disfressar-nos, les oueres de cartó per posar-hi pintures, les bosses grosses de paper per fer-ne màscares, els mitjons vells per fer-ne tittelles... I si algú s'havia hagut de comprar una gelera o una rentadora, la gran capsas de cartó la dúiem a l'escola i vàiem com els infants fruïen de pintar una superfície tan gran i convertien la capsas en una casa, en una barca o en un castell.

Ja sé que tot això pot fer entreveure un gran desordre, i és veritat que a vegades n'hi havia, de desordre. Algunes cases i escoles semblaven un contenidor, plenes de coses que es tapaven les unes a les altres i per tant no es podien utilitzar al moment oportú. Però també hi havia aquelles classes ben ordenades on les capsas i els calaixos tenien el nom del que hi havia dins i on sempre hi havia bells objectes construïts pels infants amb els diferents

materials que tenien a l'abast. Allà sempre hi podies trobar un sobre usat per guardar-hi amb cura la denteta que havia caigut, un bocinet de roba bonica per enganxar a un dibuix i simular el vestit d'un personatge, una capsa per servir d'habitatge als cucs de seda...

Ara estem en un món contradictori. Per una banda separem els residus per facilitar-ne el reciclatge, perquè ja hem après que cal tenir cura del medi ambient i que cremar residus és altament contaminant. Però per una altra banda comprem i comprem, empesos per la roda del consumisme, i tirem moltes de coses sense pensar que podrien tenir un altre ús.

Per exemple, comprem cartons i cartolines per pintar i en canvi tirem els envasos dels cereals i de les galetes, que a vegades per la banda interior són d'un color molt clar i admeten ser pintats amb pintures o amb ceres. Tirem tots els envasos de plàstic quan alguns es podrien reconvertir en pots per guardar-hi diferents materials, i els taps, a vegades molt bonics, podrien servir com a materials de joc, per fer sèries, límits en jocs de construccions, torres, etc. Amb la base d'alguns cartons de la llet podríem construir algunes joguines. Amb els diaris també podem pintar, retallar, fer garlandes...

No es tracta de guardar coses perquè sí, per si un dia són útils, i tenir-les anys acumulant pols. No és això. Però sí que hauríem d'aturar-nos uns segons

abans de tirar qualsevol cosa i pensar, pensar si a allò que anem a tirar li podem donar un altre ús, si pot servir per a alguna cosa. Si decidim guardar-ho ho hem de posar en un lloc avinent, on ho trobem quan ho necessitem, i ho hem d'utilitzar amb bon gust, net i convertit en un objecte útil i bell.

Si ho fem així:

- Estalviarem diners i recursos.
- Contribuirem que els infants aprenguin que els materials senzills també són valuosos i no només els nous, de marca i acabats de comprar.
- Contribuirem que els infants utilitzin el seu potencial creatiu, ja que un mateix objecte o material pot tenir usos diferents.
- Hi haurà més coherència entre allò que diem i allò que fem i per tant serem una miqueta més feliços. ■

Elisabet Abeyà, mestra a Mallorca
Imatges cedides per Carme Cols

El treball en equip com a font de coneixement en educació

L'autor és mestre de parvulari a una escola de la ciutat de Reggio Emilia i formador a l'Escola d'Estiu de l'Associació de Mestres Rosa Sensat des de fa anys. En aquest article ens presenta la seva visió sobre les potencialitats que presenta el treball en equip com a instrument de formació continuada, com a construcció d'escola democràtica i com a eina per trobar noves energies i esperances en els temps que ens toca viure.

Gino Ferri

La importància del treball en equip és un dels fonaments que determinen la qualitat del projecte educatiu de l'escola.

És un tema que pot semblar senzill però que és molt complex. És complex i important, i la seva importància ressalta sobretot en el moment en què tota la part sud d'Europa assisteix de manera generalitzada a una disminució dels recursos que s'inverteixen en l'àmbit educatiu, i en particular a l'educació de la primera infància.

Tots els qui vivim amb compromís i passió la nostra professió educativa estem pagant les conseqüències d'aquesta situació, cada dia més difícil, perquè els recursos que les administracions inverteixen en educació són cada vegada menys, les retallades cada vegada són més importants...

Bé, davant d'això, què podem fer? Ens hem de rendir? Perdre les nostres motivacions i els nostres desitjos? Renunciar al que creiem? Deixar de banda els nostres valors? Acceptar que l'educació dels infants més petits esdevingui un fet marginal, cada vegada menys important en la societat contemporània?

Jo penso que de cap manera! Crec que no!

I crec que el grup, les altres persones que juntament amb nosaltres comparteixen aquest ofici tan apassionant, és un dels principals recursos

a què ens hem d'aferrar per no rendir-nos i deixar-nos ofegar sota el pes de les condicions complicades i difícils. Només junts podrem anar endavant de manera positiva i propositiva.

Però el que he dit fins ara és només una simple introducció a les idees que vull exposar. El que intentaré fer és comprendre el perquè i el com el grup, el treball col·legial, pot assumir aquest valor i d'altres igualment importants.

Ara per mi seria fàcil explicar de manera ordenada les condicions òptimes a través de les quals es pot desenvolupar un treball d'equip de manera eficaç. Seria fàcil parlar de manera abstracta d'estructures organitzatives, de temps reconeguts en l'horari de treball per a les activitats que es desenvolupen en equip, de les estratègies que fan possible el treball en equip dins del grup d'educadors i mestres.

I potser encara seria més fàcil si fes referència a la realitat a la qual pertanyo. Em mouria en un terreny segur, conegut... Però què us deixaria? Què arribaria a comunicar-vos? Estic segur que correria el risc de fer una argumentació bonica però que tindria com a resultat subratllar la distància, la diferència, la llunyania...

Cada vegada que plantejo temes educatius intento oferir punts de reflexió, provocacions a les persones que m'escolten o em llegeixen, de

manera que puguin establir un diàleg real amb la pròpia experiència i cultura. I provo de fer-ho sense la pretensió de donar receptes o models vàlids universalment (seria profundament estúpid!) sinó més aviat cercant, a través de les meves paraules, obrir nous espais de pensament i d'acció. Espais de pensament i acció que cadascú pugui reelaborar per trobar noves solucions per viure a la realitat a la qual es pertany, provant d'anar més enllà d'uns vincles que ens poden semblar limitadors i insuperables.

En la meva experiència he tingut sempre retorns molt positius d'un plantejament així. Crec que la manera com hom es situa davant dels altres és important per ser capaç d'estar atent a les altres realitats, ser més capaç d'escoltar i, per tant, més capaç de créixer també professionalment.

Comencem per intentar definir què és el grup. Què entenem per grup? Crec que per respondre a aquestes preguntes tan importants és necessari començar per algunes referències culturals. La psicologia social i la psicoanàlisi, que s'han ocupat d'aquest tema, ens han ensenyat que el concepte de grup està íntimament lligat a la mateixa natura humana. L'ésser humà no pot prescindir del grup. És amb relació al grup, als grups, que cada ésser humà estructura progressivament la pròpia identitat, li dóna forma, la modifica i la fa evolucionar dinàmicament en el trajecte de tota la pròpia existència. Una escola psicoanalítica francesa

fins i tot teoritza sobre que la relació amb el grup comença abans del naixement...

La sociologia de la coneixença i l'antropologia cultural han posat en evidència, des de mitjan segle XX, que la cultura i la realitat mateixa són construccions de significats en contínua negociació a l'interior de grups humans. Podríem dir que són construccions intersubjectives dinàmiques.

Per això la intersubjectivitat és avui el fonament en el qual es basen les recerques produïdes per les ciències naturals. Ja no es parla de dades «objectives» sinó d'evidències acceptades de manera provisional sobre la base d'acords intersubjectius, susceptibles de ser qüestionats davant l'aparició de noves possibles recerques o teories.

L'epistemologia i la psicologia cognitiva d'orientació socioconstructivista ens han ensenyat que l'aprenentatge humà no és un fet individual que afecta exclusivament qui aprèn sinó que és un procés que s'esdevé en relació, en una contínua i permanent dimensió de diàleg i intercanvi amb l'altre.

Segons aquestes tendències de pensament, que comparteixo, aprenentatge i construcció del coneixement són processos profundament socials, processos íntimament relacionats amb el que els evolucionistes anomenen la natura «ultrasocial» de l'espècie humana.

Respecte d'aquestes idees, també la biologia i les neurociències ens ofereixen altres punts per a la reflexió: l'espècie humana és l'única que té un cervell que es desenvolupa en més d'un 75% després del naixement. Això ens dona una dimensió de la profunda relació amb els altres (els progenitors i tots els qui tenen cura del nadó). A més, el resultat de moltes recerques ha demostrat fins a quin punt la dimensió relacional fa incrementar els vincles entre les neurones i la capacitat del cervell de fer noves connexions.

Amb tot això vull dir que el treball de grup no és únicament un aspecte metodològic sinó que està íntimament lligat a la nostra identitat d'éssers humans. Només reconeixent el valor i la importància de tot això podem comprendre com cal viure el treball en grup en el nostre ofici. És només a partir d'aquest reconeixement que podem elaborar estratègies coherents i plenes de significat, perquè si bé és cert que el grup no és només metodologia de treball, és igualment cert que treballar en equip demana estratègies intel·ligents, eficaces, que ens ajudin a sentir, pensar i desitjar el grup com a recurs imprescindible.

Aquesta darrera idea ja forma part de l'experiència de ser infant en els processos de construcció del coneixement que viuen a l'interior de l'escola. Tots els qui treballem amb infants tenim nombrosos exemples que il·lustren que els infants estan naturalment predisposats a viure el grup com a recurs ineludible per explorar el món, per conèixer i comprendre, per interrogar-se i buscar junts possibles respostes.

Així doncs, nosaltres també hem de madurar aquesta capacitat de reconèixer el grup com a part ineludible de la nostra identitat professional. Serà aleshores quan el grup podrà esdevenir l'espai a través del qual donem forma a la identitat de la nostra escola. Com? Primer de tot deixant de limitar-nos a repetir pràctiques consolidades, i posant-les contínuament en discussió, convertint-les en objecte de recerca compartida, en grup, per comprendre'n el sentit, fent-les mutar a la mateixa velocitat que es modifica la realitat social que ens envolta.

Buscar contínuament el sentit d'allò que fem és una manera de renovar la nostra identitat d'escola, sense aturar-nos, trobant noves coherències entre teoria i pràctica que orientin la nostra pràctica quotidiana... tot i que de vegades és la pràctica quotidiana que ens fa modificar les teories que ens inspiren. I aquests processos només els podem construir en grup, en equip.

Penso que aquest tema tan apassionant ofereix tres missatges molt importants avui:

- un fort sentit d'esperança, perquè testimonia la gran responsabilitat que tenim com a educadors a través de la voluntat de posar-nos en joc per fer créixer contínuament la qualitat de l'experiència educativa;
- també testimonia la idea que el coneixement educatiu és un procés permanent que s'alimenta de curiositat, de desig de grup de produir idees noves;
- el valor de la idea de grup com a subjecte, que va més enllà de considerar el grup com una suma de diverses individualitats, creant l'expressió d'un pensament col·lectiu. ■

Gino Ferri, mestre de parvulari a Reggio Emilia
Imatges del Centre per a la petita Infància i Famílies JM Céspedes

La botiga virtual

Quins Llibres?

La botiga virtual ofereix una selecció dels millors llibres que es troben al mercat per als lectors de 0 a 16 anys, tant novetats com de fons, seleccionats pel Seminari de bibliografia infantil i juvenil de l'Associació de Mestres Rosa Sensat i altres experts

www.quinsllibres.org

Les caixes, un material sorprenent

Aquest article és la segona part d'un que es va publicar en el número de novembre-desembre de 2012. Si en aquell moment es va observar el joc dels nadons amb les caixes, ara les autores han volgut descriure el joc dels mateixos infants un any després, amb el mateix material.

Després dels primers dies d'escola, en què acompanyar l'infant i les famílies en la separació i en la familiarització amb l'estança són el nostre principal objectiu, arriben els dies de serenar. I el ritme tranquil i relaxat ens mostra les necessitats i interessos dels infants.

Als diferents espais de l'escola –al jardí, a l'estança o a la sala on el llenguatge corporal és el protagonista–, hem pogut observar que gairebé tots els infants d'1 a 2 anys mostren interès per moure els diferents objectes que tenen al seu abast, sobretot les cadires: arrossegar-les, transportar-les, girar-les... Per això hem construït un material que potser pot donar resposta a aquesta demanda que hem pogut observar a través del seu joc i les seves interaccions amb els objectes. Un material que ja coneixen del curs passat: les caixes de diferents mides i pes.

El primer contacte amb el material sorprèn i captiva, tots els infants cerquen la caixa que els interessa i comencen a explorar les diferents possibilitats que ofereix aquesta nova proposta de joc.

Aquest material també els proporciona molts moments de relació, en què el joc compartit dóna pas a diferents verbalitzacions:

–Aquí!, aquí!

–Nooo!

–Vine!

I la nostra mirada comença a captar allò que tant ens interessa: les descobertes que fa cada infant segons els seus interessos.

Els infants d'aquesta edat posen a prova constantment les seves capacitats i habilitats en un joc repetitiu d'assaig-error que els ajuda a perfeccionar els seus moviments i consolidar els seus progressos.

Enfilar-se, cercar i dominar l'equilibri del propi cos en aquest material inestable és un repte nou que requereix posar en marxa una sèrie de mecanismes i habilitats motrius que fan conscient l'infant de les seves pròpies capacitats i dels límits d'aquestes. Cada caixa és diferent, i per això suposa un aprenentatge constant.

L'espai es converteix en un bullir d'activitat constant i d'energia motriu. Cada infant es formula hipòtesis que es responen assumint nous reptes, provant i repetint les accions fins a aconseguir allò que es desitja: una torre, un tren... o improvisant amb el que va sorgint a mida que el joc avança.

Les mestres que observem tota aquesta activitat podem valorar el grau de concentració que tenen els infants, com d'enfeïnats poden arribar a estar amb una proposta tan senzilla com són unes caixes de cartró, i ens sentim participants dels seus aprenentatges. I ens permet també conèixer els mecanismes i processos de descoberta de cada infant, per poder anar ajustant les nostres intervencions a la seva individualitat.

Continuarem posant la mirada en les necessitats i drets dels infants de l'escola per poder-los oferir nous materials que els ajudin a créixer, descobrint que són capaços de tot el que es proposin, només els cal que nosaltres, els adults, hi confiem. ■

Maribel Giménez i Imma Gómez, mestres de l'EBM Tabalet de Mataró

Espai de trobades en el temps d'acollida

En les escoles infantils municipals de Pamplona teníem molt clara la importància i la complexitat del temps d'acollida, i per aquest motiu vam decidir crear un grup de treball per intercanviar experiències i reflexionar sobre aquest període.

Ainhoa Ibarrola

Vam ser tres escoles (Izartegi, Milagrosa, Mendillorri) que, juntament amb Jaime Tanco (director tècnic) i Alfredo Hoyuelos (atelierista), ens vam submergir en aquest projecte en què encara estem immerses.

Durant el curs 2011-2012 ens vam reunir en les hores de formació i vam compartir vivències, vam conèixer experiències d'altres llocs, vam qüestionar la nostra pràctica... Tot per aconseguir un temps d'acollida més respectuós per a tots i totes (nens i nenes, famílies i escola).

Fruit d'aquesta feina i de les reflexions que vam realitzar en el grup, cada escola va decidir introduir canvis per intentar millorar la pràctica. A Izartegi volíem donar el protagonisme a cada infant, que fos ell o ella qui decidís quan havia de separar-se del seu familiar i quan havia d'acostar-se a les educadores; cadascun al seu ritme i segons les seves necessitats. Per fer-ho, vam introduir alguns canvis, que es poden resumir en:

- L'actitud de les persones adultes presents a la classe. Les famílies i educadores havien de romandre en *silenci* i els pares i mares no s'havien de

moure a penes del lloc que havien triat. Així seria el nen o la nena qui decidiria quan i com separar-se'n. L'actitud de les persones adultes presents a la classe seria de total disponibilitat, atents als moviments dels infants, de les seves mirades, dels seus acostaments, dels seus distanciaments... Només quan es produís la separació del pare o la mare i comencés a crear-se el vincle amb l'educadora ens plantejaríem la possibilitat que sortissin de la classe. Aquesta possibilitat era la que, en darrer terme, podia decidir cada pare o mare.

- Espai de trobades. Aquesta va ser una altra de les novetats que vam introduir en el temps d'acollida del curs 2012-2013, i que explico a continuació:

Dins de la classe havíem intentat donar protagonisme als nens i nenes, però vèiem que les famílies també necessitaven el seu espai. Altres anys, havíem observat una carència en el moment en què les famílies sortien de la classe: les mares i els pares sortien uns minuts en què, fora de l'escola,

no tenien pràcticament temps d'anar enloc, i podien sentir angoixa, ja que moltes vegades era el primer cop que se separaven del seu fill o filla. Alguns no coneixien ningú amb qui poder parlar del que sentien o els preocupava en aquell moment. Mirant de canalitzar aquesta necessitat i aquest dret va sorgir l'Espai de trobades.

Volíem aconseguir un espai on les famílies fossin protagonistes, on se sentissin emparades, compreses, on poguessin intercanviar sentiments amb altres famílies, on poguessin expressar els seus dubtes i ser escoltats i, si era possible, rebessin també respostes...

A Izartegi, vam veure que aquest espai podia ubicar-se al menjador de les educadores, però per a això calia ambientar-lo de manera adequada i planificar bé els temps (hi havia d'haver temps per a tots: per a les famílies i per al descans de les educadores). Després de reflexionar i veure les diferents possibilitats, vam acordar que valia la pena i que calia intentar-ho.

Planificació de l'espai

Perquè fos viable i no se saturés, havíem de limitar-ne l'ús. Vam decidir que s'oferiria la possibilitat d'accedir-hi a totes les famílies d'infants

nous, ja que eren les que es podien trobar en una situació de més vulnerabilitat emocional.

Volíem oferir aquest espai quan es produïssin les primeres separacions, quan fossin de menys de mitja hora. Així evitaríem superar la capacitat de l'espai disponible.

Vam decidir que la directora de l'escola fos la persona que acompanyés les famílies en aquests moments, per parlar amb elles, resoldre dubtes i poder informar de la situació i procés de cada una de les criatures mentre els pares i mares no els veien (per fer-ho, jo, com a coordinadora d'aquest espai, tornava a la classe a observar els infants i compartia la informació amb cada pare i mare).

L'espai havia de comptar amb una ambientació adequada, on les famílies es trobessin còmodes i on es reflectís la nostra filosofia i imatge de la infància. Així, vam col·locar diversos elements importants per fer l'espai més acollidor:

- Un quadern perquè hi escrivissin les seves idees, sentiments...
- Dibuixos dels nens i nenes de Izartegi.

- Fotografies de moments significatius.
- Una selecció de revistes, llibres i contes.
- Música seleccionada per acompanyar alguns silencis i algunes paraules.
- Pastes i cafè.

Aquest espai va quedar preparat a finals del curs 2011-2012. Un cop es va iniciar el nou curs, només quedava començar a utilitzar-lo.

Ara que ja hem passat els moments més crítics del temps d'acollida, puc dir que l'experiència ha sigut molt positiva. L'Espai de trobades ha tingut una gran acollida, l'han utilitzat gairebé totes les famílies. Un cop trencat el gel inicial degut al desconeixement mutu, ha estat un lloc on prendre cafè, llegir una revista, compartir experiències i pors... Les famílies s'han sentit acollides al centre, han sentit que eren part d'un grup, que no estaven soles amb les seves pors i les seves fantasies.

Per a mi ha sigut una experiència molt enriquidora, he pogut relacionar-me amb les famílies d'una manera més propera, he pogut parlar

amb elles, respondre als seus dubtes, explicar-los la nostra manera de treballar i compartir les meves vivències com a directora, educadora i també com a mare. Estic convençuda que aquests aspectes són també elements comunicatius que construeixen una base segura en la relació posterior amb les famílies.

Malgrat que encara ens queda molt de camí per córrer, moltes coses per qüestionar i sobre les quals reflexionar, tenim clar que l'Espai de trobades serà un àmbit present en el temps d'acollida d'Izartegi en els propers cursos. És una bona idea. ■

Ainhoa Ibarrola, directora de l'escola infantil Izartegi
*Imatges realitzades per Alfredo Hoyuelos
 a l'escola infantil municipal Izartegi de Pamplona*

L'acompanyament als espais familiars

David Aparicio, Roser Boltes i Rita Camps

L'Espai Familiar és una oferta educativa no formal adreçada a la petita infància que vol incidir en la qualitat de vida dels infants de 0 a 3 anys i alhora oferir suport a les famílies com a primeres educadores dels seus fills. Els espais familiars van sorgir, ja fa més de 25 anys, per donar resposta a les noves necessitats familiars que anaven apareixent arran dels canvis socials, i hi acollim al mateix temps els infants i els adults que els acompanyen, que normalment sol ser la mare. Aquest servei possibilita que moltes famílies, adults i criatures puguin viure una experiència de convivència grupal extrafamiliar.

A l'Espai Familiar Cadí ho fem dins d'un grup estable de catorze famílies, acompanyades de tres professionals. Les mares tenen la possibilitat de veure jugar el seu fill o filla i també d'altres infants, més grans o més petits. Observen com es relacionen i quins recursos van trobant. Poden veure el desenvolupament que fan i així comprendre millor el seu creixement. Això dona tranquil·litat a les famílies.

L'Espai és un lloc que facilita les relacions entre infants, entre adults, i entre infants i adults. Es donen relacions genuïnes que confereixen la mateixa dignitat a les mares, als pares, a altres acompanyants i als infants. D'aquesta manera potenciem les relacions de caire vincular i familiar.

Els professionals que hi treballem vetlem perquè es respiri un ambient tranquil que predisposi a la generació de converses significatives. Els adults, quan poden expressar el que els passa, tenen més possibilitats de transformar els seus pensaments i la seva vida. El que veuen i el que viuen, si els resulta útil, poden incorporar-ho a la seva quotidianitat.

Acompanyar

A l'Espai Familiar acompanyem les famílies en els primers passos com a mares i pares. Les mares, en aquesta etapa de la vida que és la criança, tenen molta necessitat de parlar, d'explicar el que senten i viuen i tots els canvis que es produeixen. Sovint en ser mare o pare apareix un retrobament amb la pròpia història familiar.

Des d'un clima de respecte, acolliment i escolta es facilita que totes les famílies puguin aportar les seves experiències amb la màxima confiança, i es sentin reconegudes i apreciades tal com són. Els educadors de l'espai valorem el fer-nos presents amb una mirada centrada en l'«ara i aquí». Sabem que estar presents és una manera d'estimar, fins i tot els infants reclamen aquesta mirada que els nodreix i enforteix quan estan fent coses difícils. Escoltar de forma activa i posar atenció d'una manera particular a tot el que passa, en un estat d'alerta. Estar d'observador relaxat i sense esforç. Perquè quan hi posem molta intencionalitat acaba produint molt d'estrès i estem menys disponibles.

Reforcem i valorem les maneres de fer de cada família acollint-los en l'escolta dels seus propis criteris, sentiments i recursos. Tenir una mirada neutra, sense judici, dona una força que posa les coses en el seu ordre i és integradora.

Partim de la idea que els primers educadors dels seus fills són les famílies, estem oberts a qualsevol estructura i organització. Hi ha molts models i cada família ha de trobar de quina manera es sent a gust amb la seva criatura. Donem una mirada positiva als conflictes perquè formen part de la vida i cal llegir en què ens poden ajudar a créixer, donant-los un sentit constructiu.

En les converses amb les famílies i entre les famílies, no ens avancem i intentem no donar consells, perquè si ho féssim menystindríem la persona que tenim al davant, traient-li valor i dotant-nos nosaltres mateixos d'un saber per damunt d'ella. En tot cas, les educadores de l'espai parlem des d'una mirada personal: «he vist mares que feien això i els funcionava...», «hi ha qui ho fa d'aquesta manera...», i mai des d'un punt de vista social que transmet uns valors i que sembla que tothom ha de fer de la mateixa manera. Cal anar trobant el lloc adient per fer aquest acompanyament.

Cada família necessita el seu temps i l'acompanyament s'ha de basar en el respecte a aquest temps, deixant que les coses puguin emergir sense forçar. Posem en valor els processos evolutius tant dels infants com de les famílies, més que no allà on es vol arribar. Hem vist canvis importants quan ens hem relaxat en les expectatives del que els tocava fer als infants. Sovint determinades taules evolutives es converteixen en una font d'angoixa per a les famílies.

La paciència és una altra paraula clau en la criança. Hi ha moltes mares que es fan conscients que en tenen quan estan amb els seus fills. Hem de saber esperar el temps que necessita cada infant i cada família.

Cada grup familiar té la seva pròpia cultura, i és bo poder compartir-ho. Per nosaltres és un autèntic luxe estar en un barri com el Raval i poder acollir la seva diversitat. De la mateixa manera, valorem que les tres persones que treballem a l'Espai tinguem respostes iguals o diferents, així com que dins de la família la mare, el pare o els avis puguin actuar de manera diversa, sempre que ho expliquem des d'aquesta mirada personal que ens ajuda a entendre la pluralitat i la riquesa d'aquest món complex. Valorem el respecte a les persones, que provoca un ambient harmònic, amb una musicalitat que pot tenir molts tons, i no pas l'establiment d'uns acords que ens limitin la mirada.

Són importants les vinculacions entre les persones en els diferents sistemes familiars, i els canvis que sorgeixen repercuteixen en tota la família. Intentem transmetre el valor integrador de tots els seus membres i com la vida flueix si ens posem en pau amb ells.

Vivim els petits detalls amb autenticitat. Moltes vegades una mirada des de fora ajuda a copsar, a adonar-se dels petits canvis que es van produint en les famílies, tant en els infants com en els adults.

Empatitzem amb la situació personal de cada família, però tenint molt present la nostra història personal i familiar per prendre la distància emocional suficient per poder acompanyar i evitar fer una projecció personal en aquests temes tan vitals que compartim.

Fer de mares i de pares és un procés que es va construint al llarg del temps, les criatures van posant reptes existencials reals que els fan créixer a ells i als seus pares. Tothom rep regals dels seus fills, és important, tant per a la nostra autoestima com la d'ells, que els hi agraim. Transmetre gratitud és un dels estats d'ànim més poderosos que tenim. Quan ens enfoquem a estar agraïts ens anem preocupant cada vegada menys del que ens falta i donem més valor al que tenim.

A l'Espai Familiar volem acompanyar les famílies des del respecte, posant l'accent en la potenciació de les seves competències i habilitats familiars per tal d'incrementar la confiança de les mares i els pares en la tasca d'educar i fer créixer la mainada. Sense fer valoracions sobre la seva cultura, educació o nivell social. Cada família, amb la seva singularitat i segons el moment que viu, tindrà unes necessitats o unes altres. Nosaltres, les professionals, hem d'estar a prop seu per fer costat, si escau, a la seva demanda.

A més facilitem models de relació respectuosos i tolerants, en espais d'aprenentatges flexibles, que ajudaran a enriquir-se en els valors d'una cultura per la pau. Els valors es traspassen, sobretot, en la dinàmica diària, amb l'organització, la distribució de l'espai, els materials que s'utilitzen i especialment amb l'actitud de les persones que hi treballem.

Veiem necessari que hi hagi un espai de temps per als professionals de l'equip, abans i després de la sessió, per poder reflexionar i valorar les nostres actituds, així com una supervisió externa que ens ajudi a tenir una nova mirada.

En l'Espai Familiar es possibilita un entramat ric i ampli de relacions intergeneracionals que afecten tot el grup familiar. Tot aquest teixit de vivències riques entorn de les relacions ens ajuda a prevenir conflictes socials, comunitaris i personals. Estem ajudant a prevenir l'aïllament familiar i promovent maneres de relació positives que podran traslladar en altres contextos socials. ■

David Aparicio, Roser Boltes i Rita Camps,
educadors de l'Espai Familiar Raval, Espai 0-3 Cadí-Raval

Conversa amb Maria Antònia Font

Aquest any el guardó que lliura l'Associació de Mestres Rosa Sensat ha volgut reconèixer i agrair la tenacitat de mestres, famílies i altres agents vinculats a l'educació de les Illes que han sabut mantenir els ànims fermes en l'organització de nombroses reivindicacions per denunciar les polítiques del govern del Sr. Bauzà. La vaga de mestres de tres setmanes de durada i el suport social rebut per aquestes protestes han tingut una gran transcendència també a casa nostra.

David Altimir

Ens trobem amb la Maria Antònia Font, tot just uns instants després que li fos atorgat el Guardó Marta Mata en la seva modalitat col·lectiva com a membre de la comunitat educativa de les Illes Balears.

David Altimir: *Maria Antònia, en primer lloc, enhorabona per aquest guardó que tant es mereix el col·lectiu que representes. Com està el col·lectiu després de la tornada a l'escola? Com estan els ànims?*

Maria Antònia Font: Es difícil de respondre aquesta pregunta... Els ànims estan per continuar la lluita. Encara no hem aconseguit un bon acord. No hem aconseguit els mestres que necessitem, que ens substituïxin les baixes, que anul·lin la llei de símbols, que retirin els expedients als directors..., però la petició, la lluita i la mobilització continuen. Nosaltres vàrem interrompre la vaga després de tres setmanes però només l'hem suspesa temporalment. No està desconvocada, perquè volíem continuar amb aquesta mobilització conjuntament amb els pares i mares. S'estan fent assemblees conjuntes amb les federacions d'associacions de pares i mares (FAPA), associacions de directors, sindicats, la Plataforma Crida..., totes les entitats que es mouen en aquest àmbit. Tenim col·laboració de la Universitat de les Illes Balears, anem aprenent molt i proposant noves

formes de mobilització: marxades, concentracions, una ILP impulsada per la FAPA...

D. A.: *La vostra ha estat una mobilització que ha anat més enllà del col·lectiu de mestres. Heu sabut implicar famílies i altres grups relacionats més o menys directament amb l'educació. Trobes que ha estat important per a la vostra lluita haver transcendit l'àmbit estricte de l'escola? I com ho heu aconseguit?*

M. A.: Mireu, el catalitzador de tota aquesta mobilització es diu José Ramón Bauzà. Aquest senyor es dedica a tirar cada dia benzina o llenya, o el que pot, damunt del foc. El setembre el nostre sindicat va presentar una impugnació al decret TIL (Tractament de Integral de Llengües) on demanàvem la suspensió cautelar de l'annex del decret, perquè aquest annex de decret, que és el que regula el calendari d'aplicació del TIL, no ha passat per Consell Escolar, no ha estat debatut per la Mesa Sectorial ni pel Consell Consultiu, la qual cosa és molt greu!

El Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears, cap a finals d'estiu, resol que el Govern no pot aplicar el TIL. Finalment vàrem veure la llum, perquè la nostra mobilització ja feia dos anys que durava! Tothom va celebrar-ho amb ensaïmada, cava... Crèiem que estàvem a punt d'iniciar el

curs amb il·lusió... Això era el dia 6 de setembre. Doncs el mateix dia, un divendres a les 12 del migdia, ja comença a córrer la veu que el Govern està preparant un Decret llei per imposar l'aplicació del TIL. Penseu que el dia 2 de setembre ja s'havia convocat la vaga indefinida. Sobre la pregunta de com hem sabut transcendir l'àmbit escolar, penseu que la gent percep que els mestres estem disposats a perdre una part important del sou, que la justícia ens dona la raó, i que el Govern legisla en contra d'una resolució judicial. Moltíssima gent va considerar que aquest no era només un problema dels mestres. No volem ser governats d'aquesta manera, no és possible. Aquest senyor és un dictador, no l'hem votat per a això; l'exclusió social... i tantíssimes coses que no funcionen. A l'escola també ens treu professors, hi ha un problema de fracàs escolar important, i amb tot això, quan el Govern va deixar triar les famílies en quina llengua volien que fossin escolaritzats els seus fills i filles, un 87% va triar el català... I per tot plegat la gent diu prou.

D. A.: *Però, i la implicació de les famílies? Aquí estem molt encuriosits per saber si hi ha alguna prèvia, o algun element de la vostra cultura de relació amb les famílies que us hagi ajudat. L'escena en què vosaltres rebieu els infants i les famílies amb aplaudiments el primer dia d'escola després de la vaga, per a nosaltres va ser molt impactant!*

M. A.: Sí, va ser molt bonic! Gràcies, pares! Gràcies, mestres! Això va ser mutu. Pel que ens demaneu crec que hi ha diferents factors. Primer de tot, tenim uns pares molt preparats, informats i compromesos. A les juntes de les federacions de pares hi ha gent molt preparada i compromesa amb l'educació i amb la llengua. Hi ha també la tradició d'escola catalana de qualitat, a la qual entitats com Rosa Sensat han contribuït, per fer aquest model d'escola participativa, inclusiva, moderna, engrescadora, que treballi amb projectes innovadors, que es reactualitzi amb les formacions organitzades a les escoles d'estiu durant molts anys... La gent ha percebut aquesta feina. Fins i tot hi ha famílies gitanes que porten els fills a les escoles catalanes perquè han sentit que l'escola catalana funciona bé.

D. A.: *El secret, doncs, ha estat treballar bé amb les famílies des de l'escola?*

M. A.: Sí, aquest ha estat potser l'element més de fons. Els mestres han fet una bona feina i les famílies ho reconeixen. Però hi ha un altre element que és la Plataforma Crida. La gent d'aquesta plataforma, formada per mestres i també pares d'aquells compromesos que deia abans, ja fa dos

anys que organitzen assemblees en els centres. Ens tanquem –deien–, i qui vulgui venir i dur coses per sopar que vingui que discutirem... Aquestes tancades després es convertien en vídeos que penjaven a les xarxes socials. És molt impactant veure pares, mestres i alumnes asseguts en rotllana discutint sobre educació! I això ja passava dos anys enrere! Hi ha hagut una unitat i un suport a totes les iniciatives que uns i altres hagin pogut impulsar. És el que anomenàvem Acció Unitària. Pel tema de la llengua, per exemple, el meu sindicat va fer un document, una argumentari adreçat a les famílies i que la FAPA va fer seu i va distribuir. Això em va portar a voltar per les illes. Per cert, a Menorca hi ha un col·lectiu que s'organitza al voltant d'un Moviment de Renovació Pedagògica, que és molt potent. Les mestres d'infantil i primària de Menorca són extraordinàries.

D. A.: *Creus que tota aquesta mobilització pot haver contribuït a transformar la manera de participar com a ciutadans?*

M. A.: Jo crec que sí, perquè tot ha canviat molt. Aquesta anomenada crisi ha fet canviar molt la percepció, la manera de fer, i el que hem vist és que la gent vol xerrar, vol fer assemblees, vol participar, i si ofereixes els canals de participació i escoltes, brrrrrum! Tot flueix! I això a l'administració no li agrada gens.

Mireu, el juny del 2012 els sindicats ja vàrem fer una assemblea de docents on va aparèixer la idea de vaga indefinida. Els mestres tenien clar que no servia massa per res de fer vaga un dia. Quan aquest setembre convocàrem la vaga indefinida l'administració no ens va cridar fins al cap de deu dies! Fins al dia 26 de setembre no ens varen convocar! Es devien pensar que ens caurien els braços... Però els primers dies la vaga tenia un seguiment de prop del 90%, i cap als darrers dies era força alt, d'un 50%. Tingueu en compte també que els pares han fet «aules buides». Conscients que no podíem aguantar molt de temps en vaga, els pares ens demanaven que tornéssim a treballar, que «oficialment» deixéssim de fer vaga, però aleshores eren ells els qui no portaven els nens a l'escola. És que els pares també volien participar d'aquesta reivindicació, «i no cal que us ho carregueu tot vosaltres».

D. A.: *La vostra ha estat una lluita per la llengua, per la defensa d'un estil de participació democràtica a l'escola?*

M. A.: A les assemblees, els mestres i les famílies que han treballat aquests anys deien que era important la llengua, però la gent treballa per l'educació.

Sí, la llengua és molt important, però s'ha treballat molt per l'educació. El que passa és que el col·lectiu que més ha treballat són els mestres que treballen en català, perquè si vols fer un projecte coherent, arrelat al territori, amb un lligam amb la història i la cultura, l'has de fer en català. A més, tingueu en compte que el català ara està pràcticament estès a totes les escoles, no per imposició de cap llei, sinó per voluntat de la gent, com us he dit abans, que va triar escolaritzar els infants en català. L'any 1998 es deia que el mínim de temps en català a les escoles havia de ser el 50%, i si les escoles volien fer més temps, calia treballar-ho i acordar-ho amb les famílies. I bé, doncs les escoles que fan el 100% de temps en català tenen el doble de sol·licituds de plaça per entrar que la resta, i això s'ha anat estenent a la pública i també a les concertades i també a les cooperatives.

Com veieu és un conjunt de factors el que ha contribuït a l'èxit d'aquestes mobilitzacions. El principal és comptar amb uns docents valents i decidits que s'organitzen, amb dignitat, i això ha fet aixecar la dignitat dels altres, i aquesta dignitat és molt encoratjadora. Sabíem que si es feia aquesta vaga rebriem molt de suport, però no ens pensàvem que en tindria tant.

D. A.: *Per acabar, Maria Antònia, com veus el futur de l'educació?*

M. A.: Veig que hi ha d'haver una nova onada de renovació pedagògica,

una tornada als orígens, perquè bufen vents molt contraris que vénen d'Europa i que estan avalats per poders econòmics i socials que no s'adiuen amb els models educatius que nosaltres volem i defensem. Jo crec que els Països Catalans han de ser liderats per la tradició pedagògica del Principat. Les polítiques de dretes porten cap a la privatització, sense tenir en compte la nostra tradició pedagògica que creu en el treball d'equip, en la formació entesa com a intercanvi d'experiències... El nostre no és el model de professionalització de la funció directiva. És cert que hi ha models que són així i funcionen, però no és el nostre. El nostre model es basa en la cooperació, i això ha donat molt bons fruits. Per això avui hem demanat als polítics que escoltin la tradició pedagògica que hi ha en el nostre país i no aquestes idees que arriben empeses per aquests vents del nord.

D. A.: Moltes gràcies per la vostra lliçó i enhorabona! ■

David Altimir

Amb els grans em faig gran

La verticalitat com a motor d'aprenentatge

Compartir i responsabilitzar-se dels més petits, dels altres i del que es fa en grup, és un dels aprenentatges importants que s'inicien en col·lectivitat i que continuaran al llarg de tota l'escolaritat i també al llarg de tota la vida. En aquest text, l'experiència de La Bressola ens ofereix un seguit de situacions quotidianes on grans i petits conviuen i construeixen projectes comuns en el dia a dia des de la verticalitat.

Eva Pla i Roca

Sobre la verticalitat

La verticalitat és un procés d'imitació de la realitat en què els infants s'interrelacionen entre ells independentment de l'edat. Un reflex de la vida diària en què no ens relacionem únicament amb aquelles persones de la nostra mateixa edat, sinó que interaccionem indistintament en funció de les persones, habilitats, afinitats, interessos... En aquesta línia, a La Bressola, l'estructura d'estances i l'organització dels grups d'edat està dissenyada amb aquest objectiu.

Així doncs, trobem l'espai dels infants de dos a cinc anys, un altre amb els infants de sis i set anys, que anomenem cicle II, i finalment, el cicle III amb els infants de vuit, nou i deu anys. Aquesta estructura ens facilita l'observació dels infants i potencia la seva interrelació i l'aprenentatge entre iguals. Per millorar i reforçar l'aprenentatge lingüístic és fantàstic que els companys més grans parlin i interactuïn amb els més petits. No és un adult el model lingüístic (que també), sinó que és un igual, un amic, un company. El valor d'aquest aprenentatge està fora de dubte en tots sentits, ja que veure un company essent capaç de parlar la llengua catalana els apropa a l'objectiu d'aprendre'l.

Així, una estructura que originàriament va estar motivada per raons lingüístiques, esdevé positiva per a tota la resta d'aprenentatges del quotidià, conceptuals, actitudinals...

Amb els grans em faig gran

En una realitat com la nostra, on en el mateix espai coincideixen fins a quatre grups d'edats diferents i on l'adquisició de la nova llengua és un dels reptes principals, ens cal abans de tot el compromís de la seva ajuda per avançar i ajudar els més petits que acaben d'incorporar-se.

El mestre i els adults que comparteixin aquests moments ompliran l'espai sonor per fer-ne com una cançó que poc a poc anirà prenent el seu lloc dins de la quotidianitat de cada infant.

Per anar a l'estança, els petits (dos anys i mig, tres anys) s'agafen a un company de mitjana secció o de gran secció (quatre i cinc anys). Entre tots mirem, pensem, comptem i veiem qui falta. Jo els parlo i els explico per què no han vingut els infants que falten. Alguns hi diuen la seva, altres esperen que els altres diguin... S'estableix una petita conversa. Escoltem sempre una música que ens agrada força i els infants es van situant en l'espai i seuen al seu lloc.

Els grans ajudaran a situar els infants nous en el dia a dia i a introduir l'aprenentatge de la nova llengua donant referents que els ajudin a crear vincles amb aquest nou entorn.

Avui és divendres i abans de seure desen la joguina dins la caixa especial per guardar-hi joguines. L'Èlia, que és més gran, diu: «Feu a polít que la meva és fràgil». Cal aprendre a deixar-les amb cura.

Els mots i les experiències del dia a dia impregnen els nostres actes. Els uns als altres els transmeten el saber fer dins de la col·lectivitat. Cal anar donant les pautes per anar organitzant els ritmes al llarg de tota la jornada. Sovint no és fàcil.

Comença la jornada. Seuen a la rotllana al costat de l'infant gran que els acompanya i acostumem a iniciar aquest moment de trobada amb una cançó. En Simon avui decideix quina cançó serà i dóna l'entrada per començar tots junts: «Un, dos tres!» És el seu càrrec.

L'Arlet repartirà el bocí de pa amb oli o de pa amb tomàquet de l'esmorzar. Alguns, els més grans, expliquen coses que els han passat, altres parlen del pa, altres miren el seu company i li comenten alguna cosa interessant que ha passat el dia abans...

Les primeres converses del dia ajuden a l'escolta i ens expliquen també tot el que ha passat fora de l'escola. Poc a poc les ganes de participar en aquesta conversa fan que els més petits, en la seva mesura i amb el vocabulari nou que van aprenent, expliquin les seves coses, les seves vivències a casa, al carrer, amb la família... N'hi ha que necessitaran més temps, d'altres menys, per llançar-se a compartir. Respectem aquest temps, ja que l'experiència ens ha dit que tard o d'hora tots participaran, en la seva mesura, utilitzant el català com a eina d'expressió. El model donat pels més grans i per l'adult serà clau en aquest procés d'aprenentatge.

Després d'esmorzar els infants van al lavabo a rentar-se les mans i beure aigua.

L'Èlia veu la caixa verda... i torna a pensar en la seva joguina. A mig matí hi podrà jugar una estona i la deixarà als seus companys; abans, però, podrà explicar a la resta del grup allò que vulgui de la seva joguina. Alguns

dels seus companys i companyes li faran preguntes o diran: «Jo també la tinc!» Començaran lligams a través del joc.

En molts moments del dia els infants compartiran espais i jocs i s'acompanyaran a trobar, poc a poc, el seu lloc en aquesta escola i sobretot a utilitzar el català com a llengua que ens identifica i que ens serveix com a eina de comunicació. Caldrà tenir paciència, no sempre és senzill.

La majoria d'aquests petits arriben amb un bon nivell en la seva llengua materna, el francès, i caldrà poc a poc fer lligams amb els actes més simples i senzills de cada dia per anar integrant els mots de la nova llengua, com una petita gota d'aigua de pluja que poc a poc fa créixer el cabal del riu.

Els principals actors de tot aquest procés són ells i els seus companys, que els donaran la mà igual que la van tenir ells el dia que varen començar el seu camí en aquesta escola. Aquests grans són el model, l'emmirallament dels més petits que acaben d'arribar.

L'Èlia encara no sap que d'aquí a uns anys, no massa, ella farà el mateix també amb els més petits i sentirà que s'ha fet gran.

Un cop tots llestos tornem a la classe, ens situem una altra vegada a la rotllana i els demano: «A qui li toca fer el calendari?»

Alguns responen i en Mateu, que aquesta setmana és l'encarregat d'explicar quin temps fa, s'aixeca i va a cercar gomets i feltres. Primer de tot li cal espiar per la finestra. S'ho mira, s'ho pensa i va cap al lloc del calendari. Ens explica allò que ha observat i ho dibuixa en el dia que toca. Si dubta i li cal ajuda, la pot demanar a un company més gran.

Avui a l'Èlia també li toca estrenar-se en el seu càrrec. És la jardinera del grup i ha de regar una petita planta que va creixent poc a poc. Està tranquil·la perquè sap que si no ho sap fer un dels grans l'ajudarà i li explicarà com ho ha de fer, perquè ell ja ho ha fet altres vegades.

Sembla que està contenta de tenir aquesta responsabilitat i potser ho explicarà a casa quan arribi.

Les petites tasques quotidianes, que entre tots, grans i petits, nous i veterans, porten a terme donen altre cop aquest referent bàsic tant pel que fa a l'adquisició de la llengua com a les actituds envers el grup. El model donat pels més grans o pels més experimentats ofereix confiança i seguretat a tots aquells que comencen. Confiança i seguretat bàsiques per avançar dins la col·lectivitat, per anar adquirint el nou llenguatge i anar interioritzant noves experiències, nous moments, noves complicitats, nous

aprenentatges, que de mica en mica ens faran més conscients de la pertinença al grup.

Serà bàsic anar donant referents al llarg de la jornada per anar-se situant temporalment. Aquests rituals del matí donen nou vocabulari, proposen responsabilitats, ganes de participar i també referents que situen l'infant al llarg de la jornada i que afegiran encara més confiança i seguretat.

Fa dies que els divendres treballem en un projecte sobre animals. Els més grans ho diuen quan demano: «Algú recorda quina activitat fem els divendres al matí?»

L'Èlia pensa en tot el que els grans l'han ajudat a fer quan ella no se n'ha sortit.

Comencem a organitzar-nos i els distribueixo en quatre grups juntament amb els de l'altra estança.

Dic els noms dels infants per parelles de gran i petit. Es donen la mà i van cap a la cambreta (espai que hi ha al costat de l'estança que serveix també per fer la migdiada).

El treball per projectes permet, entre altres coses, el treball en petits grups de diferents edats. Tots abocats en un mateix objectiu però mirant

d'oferir propostes engrescadores i variades per a totes les edats. Permet també una flexibilitat en el moment de fer els grups, on tothom es barreja sense fer diferències ni nivells i on tothom pot accedir en la seva mesura i al seu ritme als diferents coneixements i aprenentatges que es proposen. Aquesta organització ofereix també la possibilitat d'obrir els grups-classe i que es barregin les dues estances que hi ha d'infantil.

Un cop hi som tots, els explico el que proposo fer avui. Amb diversos materials que tenim al nostre abast construïm un terrari per a «dimoniets», uns petits insectes que s'assemblen força a les marietes i que sovint corren pel pati. Si en troben a casa els poden portar per ensenyar als companys i posar-los al nostre terrari.

Comencem per conèixer el nom dels materials. Observen i toquen: terra, escorça, fulles seques, llavors de til·ler. Poc a poc els van posant dins del terrari.

L'activitat es va desenvolupant poc a poc alternant la meua proposta com a mestra amb l'acció dels infants. S'estableixen petites converses al voltant de l'acció que entre tots estem portant a terme, ampliant el vocabulari. Manipular el material de manera directa com és el cas, observar imatges, mirar un llibre, un vídeo o escoltar l'explicació d'un company o companya, són les diferents opcions que tenim per apropar aquest nou vocabulari als infants i així anar-lo interioritzant.

En la conversa d'una de les parelles se sent: «Primer agafa un grapat de terra amb la mà, en lloc de posar les fulles com jo anava a fer». Poc a poc i entre tots omplim el terrari i ja el tenim preparat per posar-hi els dimoniets que agafarem al jardí o al pati.

Col·locats en rotllana al voltant de l'objecte d'observació, també estan situats de manera especial, alternant un gran o un mitjà amb un petit. Aquest hàbit diari (agafar un petit per a qualsevol activitat dins de l'estança i en moments diversos al llarg del dia) permet aquest intercanvi constant entre uns i altres, sempre amb el mestre com a figura que acompanya en tot moment i que va pantant el procés de l'activitat. Els grans en aquest cas reforcen el seu aprenentatge quan expliquen als petits com

cal fer-ho i els petits reben aquesta informació de manera molt més interessant i directa quan és un infant com ell qui ho explica.

Després agafem un full blanc. En Carlo els reparteix. La Rosalina reparteix els llapis. Ara cal escriure. Primer de tot, el nom. Els que el saben escriure ho fan tots sols, a d'altres els ajuden els companys. Els diuen les lletres poc a poc i les escriuen o també agafen el seu nom al calendari de presències com a model.

També els més grans escriuen la data, per saber el dia que ho hem fet.

Els aprenentatges més sistemàtics (escriptura, numeració...) també es posen en pràctica i cadascú al seu ritme desenvolupa les diferents capacitats que exigeix l'activitat. El model dels més grans torna a donar referents als més petits. L'ajuda individual (dir les lletres del nom al company més petit) o la intervenció de cara al grup (escriure el nom d'un dels components del terrari a la pissarra) són diferents maneres d'aprendre plegats.

Cal preveure, dins de l'activitat, les progressions per a cada grup d'edat i què proposem, malgrat que són els infants els que ens donaran la pauta, si observem de prop les seves possibilitats.

El temps al llarg del qual es desenvolupa l'activitat és bàsic per poder dur a terme tot aquest procés d'una manera efectiva però respectuosa i per poder agrupar tots les ritmes de treball, tant dels grans com dels

petits. Les presses no han d'entrar-hi i aquesta és una de les dificultats importants que cal preveure.

Ara agafen una mostra de cada material posat al terrari i l'enganxen en el seu full. Cal fer servir els dits amb molta cura. Primer la terra. També ajuden els més petits a enganxar perquè costa una mica. Posen el paper adhesiu a sobre perquè no s'escapi! Després i per torns fan el mateix amb bocins de fulles, un tros d'escorça, les llavors de til·ler...

Poc a poc i bona lletra, diuen. Cada moment és important i no hem de deixar-los escapar. Agafar un pessic de terra i posar-lo sobre del paper, agafar un bocí de paper adhesiu i treure el protector, posar-lo del costat que toca i atrapar dins d'ell tota la terra... Després d'això i algunes fotografies el somriure de l'infant mostra la seva satisfacció per haver-ho aconseguit. Els altres també han compartit aquest moment i a més ja saben què cal fer. Tots ho tenen més clar i l'autonomia i les ganes de fer prenen el seu lloc en el grup. Tot és més fàcil quan ho compartim.

Cal donar un ritme a l'activitat. Ara tots ho volen fer de cop, però cal respectar un cert ordre. Per parelles i sempre amb el gran, si ens cal, esperen el torn, i mentre esperen alguns observen el seu full, comenten i expressen el que volen fer o el que s'imaginem que faran. Compartir el que fem ens fa interioritzar una mica més el que aprenem.

Escrits a la pissarra hi ha els noms de tot allò que hem tocat. Els més grans els escriuen tots sols, i a la Bruna l'ajuden. De fet la companya li escriu i la Bruna reconeix algunes lletres que hi ha dins del seu nom... però no totes! Després ho prova i escriu algunes lletres al costat.

Poc a poc tots van acabant. Ens agrada aquest mostrari de materials. Els toquem, els mirem..., de vegades si toquem massa es desenganxa i cal tornar-ho a fer. Entre tots recollim i endrecem els materials utilitzats.

La verticalitat com a eina d'organització dels diferents grups d'edat ens ajuda a la coresponsabilització de tots plegats, alumnes i mestres, dins de l'escola. Ens ajuda també a la convivència, des del més petit fins al més gran, donant encara més valor a l'espai de l'escola i a tot el que s'hi viu. La tasca del mestre és donar eines perquè tot això sigui possible i implicar els mateixos infants en aquesta aventura col·lectiva que és aprendre per a la vida. ■

Eva Pla i Roca, mestra d'educació infantil a La Bressola de Prada

L'obra de Tàpies, la **recerca** dels infants

Mireu l'objecte més senzill. Agafem, per exemple, una vella cadira. Sembla que no sigui res. Però pensem en tot l'univers que ella comprèn... Jo us convido a jugar, a mirar atentament... Jo us convido a pensar.

«El joc de saber mirar»
Antoni Tàpies

Escola Cooperativa El Puig

El Projecte General de tota l'escola ha partit aquest any de la persona i l'obra d'Antoni Tàpies. Pensàvem que li devíem el nostre petit homenatge i el moment social del país ens demanava més que mai la mirada a un català universal, compromès i crític, que ens convida a pensar.

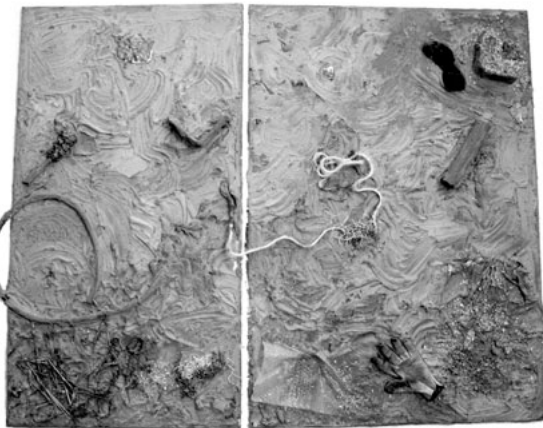
Amb el seu text «El joc de saber mirar» vam iniciar el camí de recerca a l'obra de Tàpies. A educació infantil es va produir amb l'arribada d'un objecte tapat amb roba que ens portava a imaginar... Tota la resta ha anat sorgint de les mirades dels infants, de les mestres i de les famílies, aproximant-nos a l'obra de l'artista fins a trobar en cada grup el que els fa ressonar l'obra des del que són, el que es pregunten i el que somnien...

Ciment i coses

2 anys

Tot és possible. L'obra de Tàpies atrapa els infants de 2 anys des del primer moment en què hi entren en contacte i s'hi apropen amb molta naturalitat. Reservem un espai de la classe per anar mostrant diferents obres de l'artista. Les famílies, en veure-ho, també hi col·laboren i són molts els que s'apropen a mirar-les començant a interpretar el que hi veuen. També provoquem situacions de mirada col·lectiva, on aprenen de les mirades dels altres.

Quan arriba el dia de la visita a la Fundació Tàpies es sent algú que diu: «Aquesta la tenim»..., «Aquesta també la tenim». Estableixen una relació entre les obres que ja coneixen i les que estan trobant en el seu passeig pel museu i s'acosten als quadres, a les escultures, als materials i als buits i plens de les obres amb la mateixa mirada de quan són ells els que les fan experimentant amb diferents materials: fang, pintura, ciment, objectes quotidians que porten de casa... Així, quan els preguntem com es podria dir el projecte ho tenen molt clar: «Ciment i coses».

Mitjons

3 anys

Vostès porten mitjons? (Va preguntar Antoni Tàpies als operaris que instal·laven *Mitjó*, la seva obra més polèmica, a la Fundació.)

El mitjó potser representa la voluntat de l'artista de magnificar els objectes més petits i quotidians. Els nens i les nenes de tres anys també porten mitjons! Potser per aquest motiu és l'obra que més els va impressionar en la seva visita al museu.

Els proposem portar mitjons de casa fins que aconseguim tenir-ne una gran col·lecció. De la mà del Pau, el pare de la Jordina, i amb l'ajut d'una música, comencen a somniar... En despertar, els mitjons prenen vida i els porten al fons de l'oceà. Imaginen tota mena de peixos, taurons, balenes, dofins... i una gran estrella de mar que fan créixer entre tots. Construeixen tots els peixos amics de l'estrella i el fons de l'oceà

on viuen a partir de mitjons. Inventen la història de *L' aniversari de l'estrella de mar* i es proposen fer un conte que els ajuda a editar la mare de la Gal·la. El dia de Sant Jordi presentem el llibre als pares perquè és un conte de debò!

La mà ens explica

4 anys

Mirant el quadre *Mirada i mà* els atrau la profunditat de l'empremta de la mà. Veuen que això no ho fa només la pintura: «Aquest quadre té una cosa rascada amb les ungles o amb una escombria fina... o amb una forquilla», diuen. Descobreixen el buit que provoca el rascat i es posen a investigar amb diferents materials per provar d'aconseguir-ho. Quan ho

troben, el que passa a interessar-los del quadre és el seu significat, especialment d'aquesta mà.

El gest en molts moments és tan important com la paraula, i la mà passa a ser pura expressió, un signe amb un missatge molt concret. Els infants expressen que en aquest quadre la mà ens diu: que potser se li ha escapat una paraulota, que s'ha fet mal al llavi, que té tos..., i és llavors quan els proposem buscar què més podríem explicar amb la mà i es posen a representar-ho.

Les petjades de la nostra família

5 anys

Als infants del grup de la Lluna mirar un vídeo d'Antoni Tàpies pintant amb els peus els porta a relacionar-lo amb la primera petjada de Neil Armstrong a la Lluna. Dialoguen buscant semblances i diferències entre els dos fets:

...

—Ja sé perquè ha fet això, perquè ha pensat que si algú no sabia el que va fer el Neil Armstrong, ha fet una petjada com ell per explicar-ho.

—Va ser un dia molt important.

—Potser els seu somni era anar a la Lluna.

—Jo sé quina petjada deixa l'Antoni Tàpies a la humanitat: la seva!

—És única. Per això es treu la sabata i el mitjó per pintar.

...

Hi ha petjades invisibles?

Ens atrevim a fer-los aquesta pregunta, que els porta a pensar en els Reis d'Orient.

—Ens porten regals, però no veiem les seves petjades i són molt importants.

Però de sobte la Judit diu:

—El meu avi sí que va ser important.

—Sí, perquè sense ell tu no existiries!

—La meva família també és important...

—I la meva...

Decideixen buscar informació de les seves famílies i portar fotografies en una caixa que guardarem a la classe i que cada família vindrà a presentar davant de tot el grup. Ens expliquen qui va decidir el nom que tenen, els cognoms, a qui s'assemblen, quina empremta li deixen com a família... Aquestes caixes van agafant importància i acaben essent el símbol de les famílies; decidim fer-ne una instal·lació col·lectiva que titulen «El mapa de les nostres famílies».

A l'escola tanquem cada any el Projecte amb la jornada de portes obertes i l'edició d'un llibre que documenta i descriu l'experiència viscuda des dels infants d'educació infantil fins als joves de secundària. És una oportunitat per repensar i donar valor al que ha sorgit i una manera més d'ajudar a compartir-ho amb tota la comunitat educativa, fins i tot amb la d'altres escoles i professionals del país. Com cada any, ni l'escola ni els que en formem part som els mateixos que el dia que vam iniciar el projecte. ■

Dieta tecnològica

adaptada per a infants

Recomanacions per a un consum racional i segur de pantalles

Eduardo Vara Robles

Pantalles: una realitat present i futura per als infants

Com introduir, doncs, els infants en el món dels dispositius electrònics (televisió, ordinadors, videoconsoles, tauletes tàctils, smartphones...) que comunament anomenem pantalles? I, més important encara, com fer-ho sense que això repercuteixi de forma negativa en el seu desenvolupament físic i mental? Doncs de la mateixa manera que fem amb la introducció dels aliments en la seva dieta, fent-ho gradualment i en la dosi justa, quan estiguem segurs que l'infant està capacitat per «digerir» aquests tipus d'estímuls i, sobretot, quan sapiguem que això no interferirà amb el seu procés maduratiu cerebral.

Conseqüències del mal ús de les pantalles: molt més enllà de l'obesitat i el baix rendiment escolar

Molts estudis han insistit en la relació existent entre l'abús de pantalles durant la infància i un major risc d'obesitat. I encara que no ho haguessin fet, resulta bastant lògic que una activitat sedentària, com ara mirar la televisió o jugar amb una videoconsola, implica una despesa metabòlica molt més baixa comparada amb la que consumeix un infant que realitza un joc més físic, com ara jugar al futbol. De fet, ni tan sols les videoconsoles

Intentar fer viure els més petits al marge de la tecnologia en ple segle XXI seria com intentar que un peix visqués al marge de l'aigua. Tard o d'hora, el que per a nosaltres poden semblar innovacions més o menys interessants, es convertiran en elements habituals de la seva rutina diària i no sembla gens raonable pretendre aïllar-los totalment de la seva realitat futura. D'altra banda, i com davant de qualsevol altra eina amb possibilitats lúdiques, i fins i tot pedagògiques, també podem veure el got mig ple i, encara que aquesta tecnologia no estigui lliure de riscos, és evident que algun profit podem treure'n.

d'última generació, que integren l'activitat física com a part del joc, arriben a igualar el consum calòric dels jocs tradicionals, i és per això que mai es poden considerar com a activitats substitutives d'aquests.

D'altra banda, fer ús de les pantalles durant els àpats també s'associa a un major risc d'obesitat, perquè la sensació de sacietat arriba més tard al cervell, que no està prou pendent de l'acte de menjar. I, a la vegada, això també acostuma a associar-se a consums calòrics extrems entre àpats (crispetes, patates fregides, sucs, refrescos...).

De la mateixa manera, dedicar un temps excessiu a les pantalles implica dedicar menys temps als estudis o al descans i, a més a més, segons diferents estudis, el consum per part dels infants de continguts inadequats, violents per exemple, fa pujar el risc de trastorns de comportament.

Tanmateix, els efectes negatius del mal ús de les pantalles no només es produeixen mitjançant un mecanisme competitiu, és a dir, restant temps que s'hauria de dedicar a l'exercici físic, l'estudi o el son. Existeixen evidències que assenyalen que podrien interferir molt més profundament en el desenvolupament cerebral dels infants. En aquest sentit, i de la mateixa manera que la introducció excessivament precoç d'alguns aliments pot

produir al·lèrgies i intoleràncies, sabem que una exposició massa precoç i massiva a un «entorn virtual» pot perjudicar l'adquisició d'habilitats molt més bàsiques i necessàries per als infants en un «entorn real», com ara la psicomotricitat o la capacitat de concentració. El motiu d'això és que el cervell madura, almenys en part, en funció de l'entorn que l'envolta i que s'estructura de forma diferent depenent dels estímuls que rep. Així passa, per exemple, amb els infants bilingües, els quals desenvolupen més interconnexions neuronals especialitzades en el llenguatge en comparació amb els infants monolingües i, d'aquesta manera, tindran més facilitat en el futur per aprendre noves llengües.

Lògicament, aquest procés maduratiu és més intens, i per tant més vulnerable a les interferències, al començament de la vida, i és per això que hem de ser especialment protectors durant els primers anys.

Menors de dos anys: els més vulnerables

Des del naixement fins als dos anys d'edat, l'infant es troba en l'anomenat període sensoriomotor. Això vol dir que està immers en el procés d'adquisició d'habilitats corporals i sensorials bàsiques per relacionar-se amb el món que l'envolta.

Durant aquesta etapa, l'oïda, la vista, l'olfacte, el gust i el tacte estan en ple desenvolupament i també ho estan altres funcions psicomotrius, com ara l'equilibri, la coordinació o la capacitat de concentració davant un estímul. D'aquesta manera i de forma progressiva, apareixen els primers esquemes mentals i les primeres accions intencionades, després que l'infant aprengui, a través de l'assaig-error i la repetició, que una mateixa situació, estímul o procediment produeix sempre la mateixa conseqüència.

Molts adults cauen en la temptació d'introduir els infants en el món de les pantalles durant aquest període. En part, perquè existeix la falsa creença que

PEGI		Pan European Game Information		http://www.pegi.info	
3+	A partir de 3 anys		Contingut violent		
4+	A partir de 4 anys		Llenguatge groller		
6+	A partir de 6 anys		Videojoc d'apostes		
7+	A partir de 7 anys		Contingut de terror		
11+	A partir d'11 anys		Apareix discriminació		
12+	A partir de 12 anys		Apareixen drogues		
15+	A partir de 15 anys		Contingut sexual		
18+	A partir de 18 anys		Videojoc en línia		

Figura 1

alguns programes audiovisuals podrien ajudar-los en el desenvolupament del llenguatge o la motricitat ocular i, en part, perquè la televisió exerceix a vegades la funció de «mainadera» en moltes llars. Però el que sabem gràcies als estudis científics és que fins i tot els productes multimèdia que s'adrecen a infants d'aquestes edats poden provocar més problemes que beneficis i, tant és així, que l'Associació Americana de Pediatria recomana que els menors de dos anys no siguin exposats a aquests tipus de tecnologies.

Fins als dos anys, la forma correcta d'afavorir el desenvolupament de l'infant seria a través d'interaccions senzilles i repetitives que estimulin els seus sentits més bàsics i que reforcin seqüències causa-efecte relacionades amb la percepció del seu propi cos i el món que els envolta. En aquest sentit, les pantalles, encara que siguin molt modernes, no ofereixen una percepció prou ajustada de la realitat, ja que no són capaces de transmetre, entre d'altres, la sensació de profunditat espacial, el gust, el tacte, l'olor o, més important encara, totes les possibilitats exploratòries i manipulatives simultànies que un infant podria dur a terme amb un objecte real.

D'altra banda, no hem de cedir davant el fals argument que privar els infants d'una exposició precoç a les pantalles sigui posar-los en desavantatge respecte dels infants que sí que la tinguin. Bona prova

d'això és que moltes persones que han passat la seva infantesa sense coneixement d'aquest tipus de tecnologia acaben desenvolupant un maneig excel·lent.

I, de nou, hem d'insistir que la idea no és tant negar aquests recursos, sinó oferir-los quan calen, com ara veurem.

Majors de dos anys: aprenent a representar el món i a relacionar-se

Des dels dos anys fins al set, els infants desenvolupen el pensament abstracte. Abans d'aquest moment, la seva realitat era l'aquí i l'ara, però a partir dels divuit mesos ja tenen la capacitat de representar un objecte mentalment, encara que no el tinguin al davant o estigui amagat. De la mateixa manera, durant aquesta etapa, també es desenvolupa el joc simbòlic, que fa possible, per exemple, jugar a papes i mames, i un tipus de raonament rudimentari que intenta relacionar els fets aïllats moltes vegades amb més inventiva que lògica. Aquesta també és la fase en què es desenvolupen el llenguatge, les emocions i la sociabilitat, per la qual cosa són fonamentals la calidesa i la interacció cara a cara amb altres persones.

De fet, i encara que a partir dels dos anys (tres, segons els psicòlegs més restrictius) ja podríem introduir progressivament els infants en el

món de les pantalles, hem de tenir en compte que l'aprenentatge amb dispositius electrònics és més lent que l'aconseguit amb les interaccions amb altres éssers humans. Això passa perquè existeix una relació potenciadora entre els processos cognitius i les emocions, i és evident que la tecnologia no pot oferir aquest magnífic suport. Per això no hauríem de fer servir les pantalles com a substitutius dels jocs tradicionals i, durant aquesta franja d'edat, hem de seguir prioritzant activitats que estimulin el pensament simbòlic, el llenguatge i les relacions interpersonals i, si pot ser, combinant-les amb activitat física.

Quant al temps d'ús global de pantalles (televisió, ordinadors, videoconsoles, tauletes tàctils, smartphones...) entre els tres i els set anys, la recomanació general és que els infants no sobrepassin la mitja hora diària i, com a màxim, una hora en el cas dels més grans. Una exposició superior a tres hores durant aquesta etapa està associada a un major risc d'obesitat, un pitjor rendiment acadèmic i trastorns de conducta. Per exemple, l'abús de videojocs estereotipats i frenètics pot conduir a una major necessitat de resultats immediats, amb el consegüent desinterès per activitats que exigeixen esforç i menys tolerància a la frustració.

D'altra banda, també s'ha de vigilar que la televisió o els DVD no funcionin com a un soroll de fons a la llar, encara que no s'estiguin visionant activament, ja que existeixen estudis que associen això amb una disminució en la capacitat de concentració dels infants.

Tampoc podem oblidar que els infants d'aquesta franja d'edat, comparats amb els adults, són més vulnerables a desenvolupar conductes de tipus addictiu davant aquestes tecnologies i que, igualment, són més susceptibles als missatges de la publicitat i dels materials visionats.

Per tot això, resulta fonamental escollir bé quin tipus de continguts s'ofereixen als infants, revisar la classificació PEGI (figura 1) en el cas dels videojocs (que assenyalava a quines edats va dirigit el joc i quin tipus de contingut ofereix), acompanyar-los durant l'exposició a aquest tipus de tecnologia per ajudar-los a desenvolupar el sentit crític i, a més a més, donar-los exemple amb uns hàbits de consum de pantalles apropiats.

En el mateix sentit, i per tal de respectar son, descans i horaris, està totalment desaconsellat que els infants tinguin televisor al dormitori o accés sense supervisió a altres tipus de pantalles.

No tot és negatiu: el cantó positiu de les pantalles

De la mateixa manera que els infants no saben quins són els aliments que més els convenen i han de ser els adults els que omplin la nevera i cuinin per a ells, també és necessària aquesta supervisió davant el consum de pantalles. I també en aquest cas s'ha de fer una introducció progressiva i adaptada segons l'edat, vigilant que els més petits no siguin exposats de forma que es pugui perjudicar el seu desenvolupament psicomotriu. Tanmateix, com davant de qualsevol altra eina i fugint d'anàlisis apocalíptiques, és clar que aquestes tecnologies també tenen una part positiva, sempre que en fem un consum racional. El veritable perill, per sobre dels dos-tres anys, no resideix tant en l'ús com en l'abús o l'exposició a continguts inadequats, i si organitzem amb sentit comú la resta d'activitats prioritàries dels infants, segur que també podrem trobar un espai perquè els més petits en treguin profit.

Les pantalles, a banda de les seves possibilitats lúdiques, ofereixen recursos educatius, ajuden a accedir a informació sobre gairebé qualsevol tema i ens fan relacionar-nos amb el món d'una forma més immediata i global. Gràcies a elles podem trobar la resposta a moltes preguntes, escoltar música, gaudir de l'art, fer nous amics... Lògicament, haurem d'educar els

infants perquè en facin un ús correcte i naveguin per la xarxa de manera segura, perquè aprenguin a seleccionar les fonts d'informació més escaients i perquè, finalment, siguin capaços de convertir-se en adults autònoms que no necessitin cap supervisió.

Igualment, hauríem d'intentar que la immersió acompanyada i supervisada en el món de les pantalles es traslladés a altres entorns infantils, com ara l'escola o les activitats d'oci i, fins i tot, a l'àmbit sanitari, on també seria recomanable donar pautes orientatives a les famílies i realitzar un seguiment dins dels controls rutinaris de salut. Així, treballant entre tots, podrem prevenir els problemes que un mal ús podria produir en les vides dels infants i convertir aquests recursos tecnològics en eines profitoses que els aportin valors positius. ■

Bibliografia:

VARA, Eduardo; PONS, Ruth; LAJARA, Francisca, et al. «Impacto del abuso de pantallas sobre el desarrollo mental», *Revista Pediatría de Atención Primaria*, Vol. 11, núm. 43 (2009), pàg. 413-23.

Eduardo Vara Robles, pediatra, escriptor i professor d'escriptura creativa

Contes encadenats

Elisabet Abeyà

Els contes encadenats vénen de molt enrere en el temps, de quan la música i la narració estaven molt a prop.

Les repeticions fan que l'infant obtingui un plaer similar al de quan escoltem una cançó i periòdicament sentim la tornada que ja coneixem.

En aquest conte són nou els personatges que se succeeixen fins que la vella aconsegueix que el porquet boti la tanca. Segurament en aquest tipus de contes els elements eren originalment set o nou. Sobre el 9, Joan Amades diu: «El número nou gaudeix de crèdit en el folklore universal. Participa bastant de la gràcia del tres, puix que és el seu quadrat i, per tant, és tres vegades més virtuós que aquest».

La vella i el seu porc

Heus aquí que, un bon dia, una vella, bo i escombrant a casa seva, va trobar un dineret tot abonyegat.

–Què en faré d'aquest dineret? –es va dir–. Me n'aniré al mercat i em compraré un porquet.

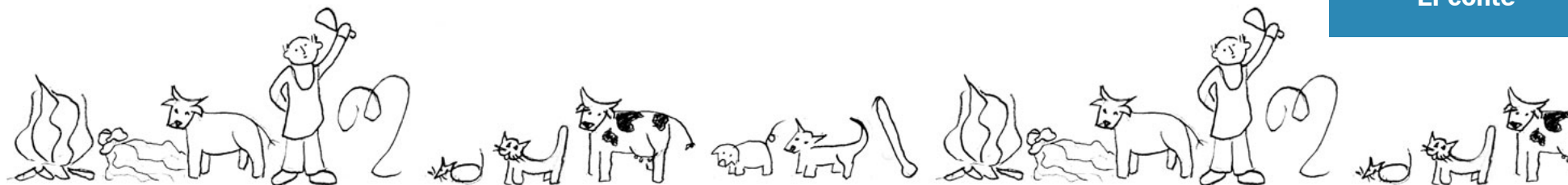
Tal dit, tal fet. Se'n va anar al mercat i comprà un porquet, però quan tornava cap a ca seva va trobar una tanca i el porc no va voler saltar-la.

La vella deixà fer el porc, anà una mica més lluny, i va veure un gos. I li va dir:

–Gos, mossega el meu porquet, perquè no vol saltar la tanca, i no podré arribar a casa abans que es faci fosc.

Però el gos no va voler mossegar el porc.

Una mica més enllà, la vella trobà un garrot. I li va dir:

–Garrot, vés a pegar el gos, perquè no vol mossegar el porquet; el porquet no vol saltar la tanca, i no podré arribar a casa abans que es faci fosc.

Però el garrot no va voler pegar el gos.

Una mica més enllà trobà un foc. I la vella li va dir:

–Foc, vés a cremar el garrot, perquè no vol pegar el gos, el gos no vol mossegar el porc, el porc no vol saltar la tanca, i no podré arribar a casa abans que es faci fosc.

Però el foc no va voler cremar el garrot.

Una mica més enllà, la vella va trobar aigua. I li va dir:

–Aigua, vés a apagar el foc, perquè no vol cremar el garrot, el garrot no vol pegar el gos, el gos no vol mossegar el porc, el porc no vol saltar la tanca, i no podré arribar a casa abans que es faci fosc.

Però l'aigua no va voler apagar el foc.

Una mica més enllà, la vella va trobar un vedell. I li va dir:

–Vedell, beu-te tota l'aigua perquè no vol apagar el foc, el foc no vol cremar el garrot, el garrot no vol pegar el gos, el gos no vol mossegar el porc, el porc no vol saltar la tanca, i no podré arribar a casa abans que es faci fosc.

Però el vedell no va voler beure l'aigua.

Una mica més enllà, la vella va trobar un carnisser. I li va dir:

–Carnisser, has de matar el vedell, perquè no es vol beure l'aigua, l'aigua no vol apagar el foc, el foc no vol cremar el garrot, el garrot no vol pegar el gos, el gos no vol mossegar el porc, el porc no vol saltar la tanca, i no podré arribar a casa abans que es faci fosc.

Però el carnisser no va voler matar el vedell.

Una mica més enllà trobà una corda. I li va dir:

–Corda, corda, has de penjar el carnisser, perquè no vol matar el vedell, el vedell no vol beure's l'aigua, l'aigua no vol apagar el foc, el foc no vol cremar el garrot, el garrot no vol pegar el gos, el gos no vol mossegar el porc, el porc no vol saltar la tanca, i no podré arribar a casa abans que es faci fosc.

Però la corda no va voler penjar el carnisser.

Una mica més enllà la vella trobà un ratolí. I li va dir:

–Ratolí, ratolinet, has de rosegar la corda, perquè no vol penjar el carnisser, el carnisser no vol matar el vedell, el vedell no vol beure's l'aigua, l'aigua no vol apagar el foc, el foc no vol cremar el garrot, el garrot no vol pegar el gos, el gos no vol mossegar el porc, el porc no vol saltar la tanca, i no podré arribar a casa abans que es faci fosc.

Però el ratolí no va voler rosegar la corda.

Una mica més enllà la vella va trobar un gat. I li va dir:

–Gat, gatot, has de matar el ratolí, perquè no vol rosegar la corda, la corda no vol penjar el carnisser, el carnisser no vol matar el vedell, el vedell

no vol beure's l'aigua, l'aigua no vol apagar el foc, el foc no vol cremar el garrot, el garrot no vol pegar el gos, el gos no vol mossegar el porc, el porc no vol saltar la tanca, i no podré arribar a casa abans que es faci fosc.

I el gat va dir:

–Si vols anar a cercar-me una tassa de llet d'aquella vaca que hi ha allà baix, mataré el ratolí.

Aleshores la vella va anar a trobar la vaca. Però la vaca no li va voler donar llet si no li anava a cercar un bon feix de fenc.

La vella va anar a la paller, agafà un feix de fenc i el portà a la vaca.

Quan la vaca es va haver menjat el fenc, va deixar que la vella li munyís una tassa de llet per al gat.

El gat es va beure la llet, i aleshores sí que el gat va voler matar el ratolí, i el ratolí va voler rosegar la corda, i la corda va voler penjar el carnisser, i el carnisser va voler matar el vedell, i el vedell es va voler beure l'aigua, i l'aigua va voler apagar el foc, i el foc va voler cremar el garrot, i el garrot va voler pegar el gos, i el gos va voler mossegar el porc, i el porc va saltar la tanca, i així la vella arribà a casa abans que es fes fosc.

(De *Com explicar contes*, Sara C. Bryant, Barcelona: La Llar del Llibre, 1983)

Llibre amb CD

Roser Ros

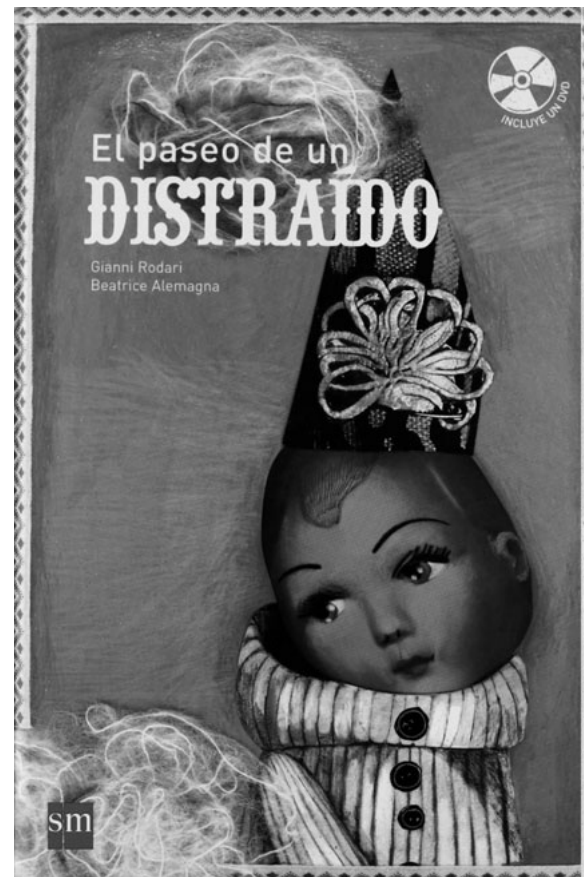
El llibre àlbum és un objecte cultural fet de paper que ens ofereix un argument, una història de manera seqüenciada mitjançant les tècniques de la narrativa visual. Amb un gran predomini de la il·lustració, amb o sense text escrit, el lector es fa seu el contingut del relat passant les pàgines al ritme que li dicta la curiositat, l'habilitat (lectora, manual), o altres factors ben diversos.

D'un temps ençà el món editorial ens ha anat oferint llibres acompanyats de CD, de manera que allò que el lector podia anar capint segons el seu compàs li arriba a través de seqüències d'imatges en moviment i acompanyades de música, una cosa insòlita en el món del llibre en paper.

Ara ens interessarem per aquells llibres amb CD que, a parer nostre, ofereixen una bona qualitat.

RODARI, G.; ALEMAGNA, B. **El paseo de un distraído.**

Aquest llibre àlbum ofereix un conte que Gianni Rodari va escriure a *Contes per telèfon*, un llibre que l'editorial Joventut va difondre en castellà l'any 1973 traduït per Ramon Prats d'Alos-Moner i dibuixos de Jordi Saludes. Aquest volum ha resultat una feliç companyia per a molts nens i nenes des de fa una pila d'anys. Així mateix, des del 2007 podem gaudir d'una publicació dedicada a un únic conte de Rodari i il·lustrat magníficament per Beatrice Alemagna, *El passeio d'un distret*. És un argument petit però entranyable que parla d'un nen tan despistat que en anar a passeig ho perd tot, la cama, el nas, l'ull, etc. Una de les imatges que agrada més als petits oients i mirants del llibre és l'actitud comprensiva de la mare del protagonista.

El CD és molt interessant, està molt ben fet. Coneixem molts infants que el reclamen cada nit abans d'anar-se'n al llit. Més informació sobre el llibre:

<http://www.roserrros.com/un-rodari-exel%C2%B7lent/>

Més informació sobre l'autor del text, Gianni Rodari:

http://sol-e.com/bancorecursos/Publicaciones/Especial_Rodari.pdf

<http://www.iicmadrid.esteri.it/NR/rdonlyres/4EA0D3A2-238D-4FFF-8A23-3DAF55654202/0/Guialibrositalianos.pdf>

Més informació sobre l'autora de les il·lustracions, Beatrice Alemagna

<http://www.beatricealemagna.com/>

WEBINAR

el curs
serà en
castellà

DOCUMENTANDO LA COTIDIANIDAD

CREAR ESPACIOS MENTALES
PARA INVESTIGAR CON LA INFANCIA

CURS EN LÍNIA DE 15 HORES ABRIL DE 2014

Curs d'introducció a la pràctica de la documentació pedagògica interpretativa, no descriptiva, com a instrument d'indagació i comunicació en la quotidianitat de l'escola infantil.

Professora: Rocío Galindo

www.rosasensat.org

Nova proposta formativa: Els tastets de Rosa Sensat

Un nou format de curs més flexible, que s'adapta a les teves necessitats i als teus interessos.

UN TAST PER... SOMIAR, CRÉIXER, CONSTRUIR, DEBATRE, AMPLIAR HORIZONS, REFLEXIONAR, CONTRASTAR I GAUDIR.

TU TRIES!

TASTET PROJECTES

Veure el món amb ulls d'infant: els projectes

Dissabtes 1, 8, 15 i 22 de febrer de 2014
Horari: de 10 a 13 hores

Descripció del curs

El treball per projectes permet als infants iniciar un procés d'aprenentatge obert, on es busquen solucions als reptes i interrogants que van sorgint en el nostre quotidià. L'infant es pregunta, dialoga, interpreta, connecta i construeix a partir dels interessos que manifesta.

El curs pretén oferir un espai per reflexionar sobre la pròpia pràctica i fer intercanvi d'experiències, tot coneixent diferents i diverses maneres de treballar per projectes a l'escola.

El curs consta de quatre sessions:

- Interpretant la realitat a través dels projectes. L'aprenentatge des de la complexitat.
- Els projectes com a generadors d'interrogants; la rotllana i les bones preguntes.
- Les capacitats i les competències en els projectes. Es programen els projectes?
- Com avaluem quan treballem per projectes?

Curs de 15 hores

El curs està estructurat en 12 hores lectives més 3 hores de treball personal. El treball personal serà l'elaboració d'una documentació relacionada amb una de les quatre sessions.

TASTET D'ART

Propostes i tècniques creatives per fer volar la imaginació

Dissabtes 8, 15, 22 i 29 de març de 2014
Horari: de 10 a 13 hores

Descripció del curs

El curs pretén ser un tastet d'imaginació i creativitat per tal de reflexionar sobre el paper que tenen a les escoles l'art i les activitats plàstiques. Oferim als infants propostes que promouen la descoberta de noves possibilitats creatives? Les activitats que proposem permeten expressar idees, sentiments o emocions? Al llarg de les diferents sessions coneixerem diverses propostes, artistes, tècniques i materials, que ens ajudaran a treballar l'art a l'escola de manera suggeridora, potenciant la creativitat dels nostres infants.

El curs consta de quatre sessions:

- L'escola, la creativitat i l'infant.
- Textures.
- Tàpies a l'abast d'infants i joves.
- Art i natura.

Curs de 15 hores

El curs està estructurat en 12 hores lectives més 3 hores de treball personal. El treball personal serà l'elaboració d'una documentació relacionada amb una de les quatre sessions.

Més informació:
www.rosasensat.org

VI Jornada Marta Mata: Maria Montessori i els drets de l'infant

El dissabte 24 de novembre es va celebrar la VI Jornada Marta Mata a la seu de la Fundació que porta el nom d'aquesta mestra de mestres.

La Jornada té lloc cada any dels volts del 20 de novembre, la data en què es van proclamar els Drets de l'Infant. I cada any es dedica a exposar i debatre el pensament d'un pedagog universal. Enguany, la protagonista del treball va ser la Dra. Maria Montessori. Hi van participar 170 persones, la majoria de les quals són mestres en exercici.

Va obrir la jornada M. Assumpta Baig, presidenta de la Fundació Marta Mata Garriga. Va donar la benvinguda als participants tot explicant els objectius de la fundació i recordant que va ser creada l'any 1984 per Marta Mata, que li va voler donar el nom de la seva mare, Àngels Garriga de Mata.

A continuació, Irene Balaguer, vicepresidenta de la FMMG, va explicar el programa de la Jornada i com s'havia fet la tria dels ponents, experts en Maria Montessori i representants dels diferents nivells d'escoles que treballen a l'entorn del mètode que ens ocupava.

Maria Antònia Canals, mestra jubilada i especialista en pedagogia montessoriana, va exposar el pensament de Maria Montessori de la

manera profunda, planera, seriosa i amb sentit de l'humor que sol regalar quan parla, explicant també com ella i altres mestres el van dur a la pràctica pedagògica i didàctica quotidiana.

Com és habitual en totes les jornades que s'han celebrat, mestres de diferents nivells educatius van mostrar diferents experiències escolars basades o compatibles amb el mètode Montessori:

–Pepa Òdena, especialista en la primera infància, va presentar la «Panera dels tresors» amb el suport d'un DVD on es comenta el treball que els infants que hi surten fan en cada moviment amb els 'tresors' que manipulen.

–Balbina Tantià i Andreu Cardo van mostrar el treball que fan a l'escola Roure Gros de Santa Eulàlia de Riuprimer, amb caixes plenes d'objectes amb els quals els infants aprenen de manera experimental.

–Dolors Bosch i Gemma Torrejon, mestres d'educació secundària, van plantejar com es pot impulsar la cooperació entre infants d'edats diferents.

–Fabian Mohedano, del camp del lleure, tan ric en estímuls educatius, va explicar què aporten a l'educació els «campaments per aprendre»: com incideixen en el progrés personal, en l'assumpció de responsabilitats, etc.

A la tarda, i per acabar, Josep González-Agápito, especialista en pedagogia i història de l'educació, va aprofundir en la consideració de

Maria Montessori com a precursora dels drets de l'infant, a l'educació del qual va dedicar la seva vida.

Després de cada sessió es va fer un debat, que en tots els casos va resultar molt interessant, entre ponents i participants.

Al mateix espai on es va fer la Jornada s'hi va exposar una mostra de material Montessori i de material inspirat en la pedagogia montessoriana, al costat de l'exposició sobre la vida i l'obra de Marta Mata Garriga.

En breu podreu trobar una publicació amb totes les intervencions de la Jornada en format pdf a la pàgina web de la Fundació Marta Mata Garriga:

www.fangelsgarriga.org.

**Fundació
Marta Mata Garriga**

33a edició del Premi de Pedagogia i Guardó Marta Mata

Dimarts 26 de novembre es va lliurar el Premi de Pedagogia Marta Mata a Maria del Pilar Menoyo, mestra de secundària de l'Institut Juan Manuel Zafra de Barcelona. Amb el títol *Fer recerca a secundària: un repte per a l'alumnat i el professorat*, Maria del Pilar Menoyo exposa la importància del treball de recerca a secundària, com un exercici d'autonomia i desenvolupament de competències que ha de partir de la motivació dels mateixos alumnes. «Només així tindrem infants lliures, crítics, informats i feliços», va dir la guardonada.

El Premi reconeix i fa extensiva la feina de mestres que fan un treball innovador, coherent i que pot contribuir a ser una font d'inspiració i de reflexió per a altres mestres.

El Guardó Marta Mata en modalitat individual va recaure en Eulàlia Valeri, mestra, traductora i adaptadora de contes per la seva estimació i rigor per la llengua i la cultura, que posa a l'abast d'infants i mestres. I per creure en la força immensa de la paraula i el seu poder democratitzador.

Maria Antònia Font, membre de l'Assemblea de Docents de les Illes Balears, va recollir el Guardó en modalitat col·lectiva en representació del moviment de les Illes Balears en defensa de l'educació pública i en

català. El Guardó reconeix un moviment social potent a favor de l'educació pública i en defensa de la llengua del poble.

Els guardons s'atorguen a persones, entitats o col·lectius que des d'un altre àmbit, fora de la família i l'escola, treballen també per l'educació d'infants i joves.

Filmoteca de Catalunya

9 de gener

Children of heaven, Majid Majidi, 1997

6 de febrer

If..., Lindsay Anderson, 1968

Un estiu, passejant per Sant Joan de les Abadesses, vam decidir visitar el Palau de l'Abadia. No sabíem si la Jana gaudiria de la visita, però hi vam entrar. Un cop dins, en un claustre cobert hi vam trobar un parell de fonts de pedra, d'una en sortia aigua i de l'altra, no. Després de fer una ullada, ella hi va anar ràpidament a treure el nas i va descobrir que d'una d'elles en rajava un petit rajolí d'aigua. S'hi va passar una llarga estona de puntetes, estirant la mà per tocar l'aigua amb els dits, observant el recorregut que seguia i escoltant el so suau que feia al brollar. Observar la seva manera de relacionar-se amb l'entorn i veure allò que capta la seva atenció en els diferents llocs on anem, ens ha fet reflexionar sobre la manera que tenim de visitar el nostre territori i fixar-nos en petits detalls d'espais on sovint no aniríem amb infants.

Cristina Roca

Espai per a una creativitat sense límit

Ceres, Pintures de dit, Témpera,
Gouache, Vernís fixador,
Pasta Blanca per enganxar.
AL SERVEI DE L'ENSENYAMENT

MANLEY[®]

Edició i administració:

Associació de Mestres Rosa Sensat
Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona.
Tel.: 934 817 373. Fax: 933 017 550.
redaccio@revistainfancia.org - www.revistainfancia.org

Direcció: Eva Jansà i David Altimir

Secretaria: Mercè Marlès

Consell de Redacció:

Elisabet Abeyà, Mercè Ardiaca, Irene Balaguer, Montserrat Baliarda, Teresa Boronat, Clara Claramunt, Carme Cols, Judit Cucala, Montserrat Daniel, Rosa Ferrer, Esteve Ignasi Gay, Gemma Gil, Marisol Gil, Xavier Gimeno, Josepa Gòdia, Josepa Gómez, Roser Gómez, Marta Guzman, Teresa Huguet, Montserrat Jubete, Elisabet Madera, Sílvia Majoral, Blanca Montaner, Misericòrdia Olesti, Àngels Ollé, Marta Ordóñez, Beatriu Pérez, Núria Regincós, Montserrat Riu, Carme Rubió, Eva Sargatal, Rosa M. Securún, Lurdes Tarradas, Dolors Todolí, Marta Torras, Maria Torres, Elisenda Trias.

Projecte gràfic i disseny

de les cobertes: Enric Satué

Maquetació: Clara Elías

Impremta: AGPOGRAF
Pujades, 124. 08005 Barcelona

Dipòsit legal: B-21091-83

ISSN: 0212-4599

Distribució i subscripcions:

Associació de Mestres Rosa Sensat
Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona
Tel.: 934 817 379. Fax: 933 017 550

Exemplar: 8,70 euros, IVA inclòs

Tots els drets reservats. Aquesta publicació no pot ser reproduïda, sencera o en part, ni enregistrada o transmesa per un sistema de recuperació d'informació, de cap mane-

ra ni per cap mitjà, mecànic, fotoquímic, electrònic, magnètic, electroòptic, per fotocòpia o qualsevol altre, sense el permís previ per escrit de l'editorial.

L'editorial Associació de Mestres Rosa Sensat als efectes previstos a l'article 32.1, paràgraf segon del TRLPI vigent, s'oposa expressament a que qualsevol de les pàgines d'Infància, o una part d'aquestes, sigui utilitzada per fer resums de premsa. Qualsevol acte d'explotació (reproducció, distribució, comunicació pública, posta a disposició, etc.) d'una part o de totes les pàgines d'Infància, necessita una autorització que concedirà CEDRO amb una llicència i dins dels límits que s'hi estableixin.

nova revista digital d'accés lliure

nº1

REVISTA DIGITAL DE LA ASOCIACIÓN DE MAESTROS ROSA SENSAT
ABRIL 2011

in-fan-cia latinoamericana sumario

editorial	>>	Cuando un sueño se hace realidad Ofelia Reveco
tema	>>	Educación de la primera infancia. América latina y el Caribe Rosa Blanco
	>>	Escuela infantil = futuro Gösta Esping-Andersen
	>>	La construcción del proyecto educativo Mercedes Blasi
entrevista	>>	Irene Balaguer Ramona Bolívar
cultura y expresión	>>	Los loros disfrazados
experiencias	>>	¿Cómo aprenden los pequeños acerca de sus estados emocionales? Lidia Susana Maquieira
	>>	Érase una vez en Bolivia... Una casa del cuento Fátima Nuñez / Eliana Soza
reflexiones pedagógicas	>>	En el día a día, nada es banal, nada es rutina Montserrat Fabrés
historia de la educación	>>	Vigencia de Froebel M. Victoria Peralta
los 100 lenguajes de la infancia	>>	La sombra da juego Mariano Dolci

Som una
**immensa
minoria!**
T'hi apuntes?
Associa't

www.rosasensat.org